ovdje | smo

bošnjaci 1989

22651

OVDJE SMO

Izbor literarno-znanstvenih radova
svećenika pastoralnih djelatnika u župi
Bošnjaci od 1789 — 1989.

Bošnjaci, 1989.

Izdao: RKT Župni ured Bošnjaci
Odgovara: Antun Bačić, Bošnjaci, Trg oslobođenja 8
»MARKETING« BAJNRAUH — VUKOVAR
Naslovna strana: Blaž Zmaić (kapelan 1977—1980)

UVOD

Ovdje smo već dva stoljeća. Riječ je o dva stoljeća kršćanskog života, organiziranog u župi sv. Martina biskupa (od 24. lipnja 1789.). Mnogo toga se dogodilo kroz ovo vrijeme. No u ovoj knjizi ne želimo govoriti toliko o povijesnim događanjima koliko o onome »što je Bog učinio« (Dj. ap. 14,27) po svećenicima u ovoj župi rođenima, kao i onima, koji su u ovoj župi djelovali.

Željeli bismo vam ponuditi izbor literarno-znanstvenih radova istih.

Bilo je tu poprilično imena po mnogo čemu značajnih.

U dvijestogodišnjoj povijesti župe Bošnjaci susrećemo jednoga Bernardina Tomu Leakovića. Bijaše to jedan iz plejade prvih slavonskih književnika osamnaestoga stoljeća. Rođen u Bošnjacima 1741., kao franjevac objavljuje svoje prvo književno djelo 1795. pod naslovom »Govorenja za sve nedilje godišnje«. Tri godine kasnije objavljuje »Nauk od poglavitih stvarih«, da bi 1802. po tvrđenju Šafarika i Kukuljevića, objavio »Kratak odgovor sverhu razdijeljenja istočne i zapadne crkve«.

Tu je zatim dr Andrija Šumanovac (rođen u Bošnjacima 1801.) autor poznatog Strossmayerovog katekizma. On je postavio temelje i župnoj Spomenici u Bošnjacima.

Prvim župnikom župe Bošnjaci bijaše dr Franjo Kolundžić istaknuti teolog. Nakon nekoliko godina župnikovanja (do 1794.) postaje rektorom Bogoslovije u Đakovu. U popisu župnika nailazimo na jednog istaknutog stručnjaka crkvenoga prava dra Julija Liebalda (bio

župnikom 1873—1899). Kao profesor crkvenoga prava na Teologiji u Đakovu izdaje svoje prvo djelo »Ženidbeno pravo«, prvo te vrsti na hrvatskom jeziku. Objavio je još jedno djelo pod naslovom »Groblja i pokop«. Jedno je vrijeme bio urednik Glasnika bosansko-srijemske biskupije. Mnoge je njegove stranice ispunio značajnim člancima i prikazima. Zatim susrećemo dra Pavla Đelatovića (bio župnikom od 1899—1911) također crkvenoga pravnika i profesora đakovačke Bogoslovije.

Teško je doći do izvornih tekstova kojima su autori dosad spomenuti. No došavši do nekih radova župnika i kapelana bošnjačkih želimo vam ih ponuditi. Povijest ćemo župe upoznati iz članka msgr Marijana Galovića, dugogodišnjeg župnika, uz nadopunu sadašnjega župnika. Naići ćemo na retke istaknutog suvremenog crkvenoga pisca Žarka Brzića (koji je do sada izdao mnoge knjige). Iz obilja duhovne literature Stjepana Bulata također pružamo jedno staleško razmišljanje. U galeriji pastoralnih djelatnika župe Bošnjaci, kao teološki pisac, posebno mjesto zauzima dr Ivan Kopić. Od svećenika rođenih Bošnjačana, donosimo neke literarne radove, Antuna Jovanovca (koji je prije nekoliko godina u Zagrebu održao književno veče). Sadašnji župnik, Antun Bačić, zastupljen je s nekoliko naslova različitoga žanra. Uz njegovo ime možemo nadodati da je jedan od prvih suradnika »Glasa koncila« iz đakovačke biskupije, pokretač »Maloga koncila« te u posljednje vrijeme pokretač i urednik zvučnoga mjesečnika za slijepe i slabovidne pod naslovom »Radost i nada«.

Poneki su se bavili prevodilačkom djelatnošću (Bulat, Kolesar, Bačić). Prevodili su sa njemačkog i talijanskog jezika. Izabrali smo tri naslova.

U knjizi će biti uz ime autora označena njegova služba i godina službovanja u Bošnjacima.

A.B.

MARIJAN GALOVIĆ

Rođen 21. 2. 1872. u Županji. Nakon kapelanovanja u Račinovcima, Ivankovu i Sremskoj Mitrovici 1904. postaje duhovnikom u đakovačkom Bogoslovnom sjemeništu. S te službe dolazi za župnika u Bošnjake 1911. i ostaje sve do smrti 1950. godine.

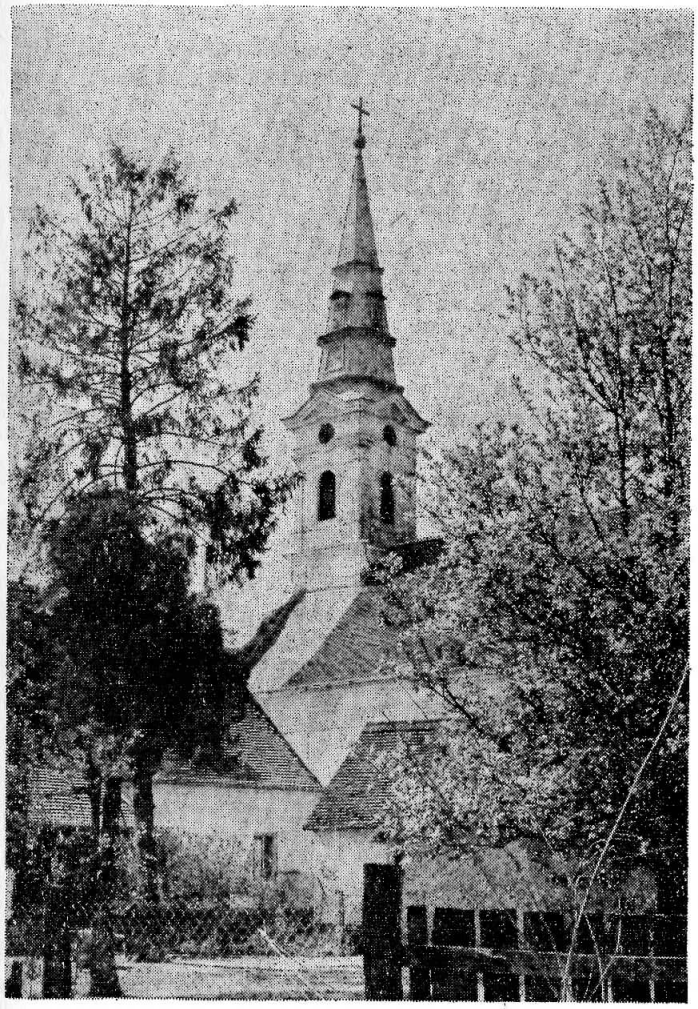

Msgr. **MARIJAN GALOVIĆ**
(župnik 1911—1950)

BOŠNJACI U PROŠLOSTI I SADAŠNJOSTI

Prigodom dekanatskog Euharistijskog kongresa
23. 8. 1936. godine

Ovih dana bit će Bošnjaci, veliko čisto katoličko i hrvatsko selo slavonsko, dionikom velike sreće, jer će se u njemu kao sadašnjem sijelu dekana i najvećoj župi u dekanatu održati euharistijski dekanatski kongres za župe Bošnjaci, Županja, Štitar, Gradište, Cernu i Retkovce. Samo ove dvije zadnje župe imaju po jedan filijal: prva Šiškovce, a druga Prkovce. Najveće selo brojem vjernika u crkvenom kotaru dekanata su Bošnjaci, u kojem je slučajno sadašnji župnik ujedno i dekan, a dekanat se zove županjski po susjednoj Županji, starijem mjestu i važnijem još iz doba vojne uprave, a i sada. Županja je sjedište sreza, sreskog suda, građanske škole, poreske uprave, po izgledu trgovište sa tjednim sajmom, centar svega političkog sreza županjskoga, a Bošnjaci premda su sada brojno mnogo veća župa, bili su jednoć samo filijala stare župe Županja.

Povijest sela Bošnjaci

Uvaženi historičar dr Rudolf Horvat na temelju bisk. arhiva u Pečuhu iznio je najsigurnije podatke o selu Bošnjaci. Kako i samo ime kazuje, žitelji ovoga sela dođoše iz Bosne velikom većinom. To je vjerojatno bilo poslije izgona Turaka iz Slavonije koncem 17. vijeka. Najveća sadašnja ulica Bošnjaka zove se bošnjački kraj. To su prvi naseljenici iz Bosne. Oni i sada govore drugačije od druge polovice sela, kasnijih doseljenika iz raznih drugih strana Hrvatske, osobito Zagorja i Like. Prvi doseljenici sela iz Bosne poznaju se

i po tome, što i danas tjeraju kućni obrt pravljenjem drvenih mjerica tako zvanih »uboraka«, koje onda nakon žetve razvoze po svijetu do Požege, Daruvara, Našica, Subotice, Zemuna, a poslije rata i po Bosni i Srbiji. To je jedino selo u Slavoniji, koje se bavi tim obrtom i njim se lijepo pomaže. Pučka predaja veli, da su ovi bosanski doseljenici najprije bili premješteni u Grabovo kod Sotina. Odanle se jedan dio zaputio preko Dunava u Bačku, te naselio Plavnu i Vajsku, gdje još i sada stanuju »Šokci«. Drugi se pak dio vratio na jug do Save, da odavle barem vidi staru domaju Bosnu. Ovi se u prvi čas nastaniše tik Save gdje su sada tzv. »Selišta«. Poplava rijeke Save prisili ih kasnije, da se presele u samo današnje selo Bošnjaci.

Bošnjaci, filijala Županje

Bošnjaci su u vjerskom pogledu bili filijala stare župe Županje. Matice su se vodile za filijalu Bošnjaci u Županji od godine 1717; a upravljali su i Županjom i Bošnjacima Franjevci do godine 1773; a od ove svjetovni svećenici. Godine 1789. od 24. lipnja postalo je selo Bošnjaci posebna župa. Slavonske su župe većinom kao i ove spadale pod biskupa u Pečuhu. Kad je pečuhski biskup grof Nesseldorf godine 1729. prvi put došao u Bošnjake, da obavi kanonsku vizitaciju, postojala je tamo već župna crkva Sv. Martina. Crkva bijaše drvena, kakve bijahu tadašnje crkve i u većini drugih sela, a bila je već blagoslovljena. Prigodom drugog kanonskog pohoda godine 1749. našao je biskupov izaslanik crkvu sv. Martina posvema obnovljenu. Uz crkvu bijaše župni drveni dvor. Pečuhski biskup Juraj Klimo, koji je 13. rujna 1753. došao u Bošnjake, da vizitira župu, zabilježio je ove vijesti: po starom običaju pokrivena je župna crkva u Bošnjacima hrastovim daščicama a i strop crkve sastoji se iz dasaka. Crkva je godine 1749. podignuta na vrlo nezgodnom mjestu, jer župljani iz njezinih filijala (u Županji i Štitaru) prigodom velikih poplava ne mogu doći k misi bez pogibelji za svoj život.

Naprotiv je prikladniji prilaz filijalnoj crkvi u Županji i Štitaru. Zato je biskup sjedište župe sa privolom krajiškog kapetana i po želji naroda prenio iz Bošnjaka opet u Županju. Selo Bošnjaci godine 1753. ima 183 bračnih parova i 970 duša. (Da su Bošnjaci bili župa prije 1789; nije vjerojatno, jer su matice od godine 1717. — 1790. vođene u Županji). Prigodom kanonske vizitacije godine 1769. izmjerena je u Bošnjacima drvena crkva sv. Martina, te se ustanovilo, da je 7 hvati duga, a 3 hvata široka. Ova je crkva zajedno sa cijelom župom u Županji otcjepljena od Pečuhske biskupije te pripojena sjedinjenoj već »bosansko-srijemskoj biskupiji u Đakovu«. Tada je već nekadašnja župna, a sada područna crkva sv. Martina bila u ruševnom stanju. Iste godine 1781. podignuta je kapela sv. Roka između sela Bošnjaka i Županje. Kapelu je sagradio Ilija Kavčić, a sredstva dadoše žitelji obiju sela.

Đakovački biskup Matej Krtica prvi put je u Bošnjake došao godine 1782. Seljaci ga zamoliše, neka u Bošnjacima utemelji posebnu župu, da njihovo selo ne bude ovisno od Županje. Za taj slučaj obećaše da će u Bošnjacima izgraditi novu crkvu iz solidna materijala. Selo je godine 1782. brojilo 149 kuća u kojima je stanovao 351 bračni par, sa 1724 duše. Svi žitelji bijahu »slavenske narodnosti«.

Bošnjaci posebna župa

I zaista je godine 1789. u Bošnjacima osnovana posebna župa. Prvim župnikom bude 10. prosinca 1789. imenovan dr Franjo Kulundžić, koji je dotle bio kapelan u Županji. Kulundžić bijaše rodom Požežanin. On je u ime plaće dobivao iz vjerozakonske zaklade godišnje 292 forinta, koje mu je isplaćivala tridesetnica u Brodu. Radi pomanjkanja svećenika nije župa u Bošnjacima dobila kapelana.

Kulundžić je kao bošnjački župnik preuzeo brigu, da se u Bošnjacima na zgodnijem mjestu podigne nova župna crkva mjesto stare i trošne crkve sv. Martina.

Proračun za gradnju nove župne crkve iznosio je 7.041 forint. Općina je Bošnjačka obećala, da će u tu svrhu doprinjeti dvijesto podvoza, 700 radnih sila, 1.000

centi vapna što je predstavljalo vrijednost od 657 forinti. Kulundžić je s molbama uspio sklonuti krajišku upravu, da se iz vjerozakonske zaklade doznačio sav ostatak od 6.384 forinta, čime bijaše osigurana cijela glavnica od 7.041 forinta za gradnju nove crkve. Međutim je trebalo graditi i župni dvor uz novu crkvu. Proračun ove gradnje iznosio je 2.953 forinta. Općina je za gradnju župnog dvora doprinjela 100 podvoza i 300 radnika, što je predstavljalo vrijednost od 80 forinti. Sav ostatak u iznosu od 2.873 forinta doznačila je vjerozakonska zaklada.

Dok je župnik Kulundžić tako osigurao sredstva za gradnju župne crkve i dvora, prođoše pune dvije godine. Tekar 29. srpnja 1792. pristupilo se gradnji te je toga dana blagoslovljen temeljni kamen nove crkve sv. Martina. Sama je gradnja dosta brzo i bez ikakve zapreke napredovala. Nova župna crkva sv. Martina bila je dovršena najesen godine 1794. Vinkovački župnik Ivan Sertić kao vicearhiđakon preuzeo je dužnost, da obavi blagoslov nove crkve. On je to učinio na Martinje (11. studenoga) 1794. kad bijaše prvi god nove župne crkve u Bošnjacima.

Prof. dr Bösendorfer u povijesti županije srijemske, požeške i virovitičke od godine 1910. spominje, da je prije provale turske već godine 1476. postojalo selo »Bošnjaci«, valjda u malim »Drškovcima« (iza Zečenog današnjeg kraja), gdje se oranjem nailazi na razne starine, koje je selo uz ostala spadalo pod vlast vlastelina »Slobodnjak Grada« kod potoka Virova.

Sadašnja crkva

Već godine 1864. prigodom kanonske vizitacije opazio je biskup Strossmayer da je župna crkva u Bošnjacima premalena za sve veći broj vjernika, pa je stavio u dužnost župniku dr Andriji Šumanovac, da se sa općinom pobrine, da crkvu ili novu sagradi ili proširi.

Toj se želji i potrebi nije nažalost ni do danas udovoljilo. Godine 1897. potres je crkvu znatno oštetio, pa je bila privremeno i zatvorena, dok nije jakim željeznim

prečkama na dva mjesta povezana, da se pokrajni zidovi ne razmaknu. Više puta se pokazivala pogibelj, da bi se crkva srušila, pa su vlasti tražile da se nova crkva sagradi. Prvi je pokušao župnik de Pavao Gjelatović godine 1907; ali do godine 1911. nije se stvarno ništa učinilo, osim češćeg tehničkog pregledavanja i naređenja o svakogodišnjem stručnom pregledavanju stanja crkve. Dolaskom sadašnjega župnika počelo se ozbiljnije raditi na tom poslu, pa je bivša hrv. zem. vlada dala izraditi približni troškovnik ali je u to došao svjetski rat i započeti posao posve je prekinut s nalogom, da se pristupi daljnjem radu, čim prestanu ratna vremena. Iza svjetskog rata godine 1922. određena je prva doprinosbena rasprava za gradnju nove crkve i jednodušno je zaključeno, da se nametom po poreznoj kruni ubire godišnje kroz 10 godina po 100.000 kr, a onda pristupi gradnji. Općinska uprava nije kroz dvije godine dala, da se zaključni doprinos ubire, pa je župni ured po Ordinarijatu prijavio stvar bivšoj županijskoj oblasti, koja je sporazumno sa duhov. oblasti ponono odredila i drugu doprinosbenu raspravu sa istim zaključkom da se iste godine ubere 25 hiljada, a kroz daljnjih 10 godina po 50.000 dinara. Prve godine općina nije i opet ništa raspisavala, a na pritužbu župnika izjavila je, da će u slijedećoj godini propisati i ubrati za dvije godine. Kad je bilo do godine 1933. ubrano 175 hiljada, odgovorila je općina, da je ubrani novac za crkvu uprava općine potrošila bez dozvole više vlasti za općinske potrebe, najviše na otplatu općinskih dugova za zdravstvenu i mirovinsku zakladu itd. Na tužbu crkvenog i građevinskog odbora sreska vlast u Županji godine 1935. saopćila je župnom uredu, da je pozvala općinu da ima izlučiti 150 hiljada dinara za crkvu, čim dobije od šumskog erara dužnu svotu za općinski namet. Nu to općina do danas nije učinila. Tako se do sada nije prišlo gradnji crkve. Sadašnja je crkva u vrlo lošem stanju izvana i iznutra. Radi naumljene novogradnje u unutrašnjost se crkve ništa ne popravlja, a staro se već istrošilo. U cijelom dekanatu i srezu najlošija je crkva u Bošnjacima.

Najbolja slika u biskupiji

U sadašnjoj crkvi je spomena vrijedna jedino slika sv. Martina, biskupa na glavnom oltaru. O ovoj slici je rekao biskup Strossmayer: »To je najbolja slika u biskupiji, ona je dostojna stolne crkve, te bila original ili kopija, zavrijeđuje svakako veliku pozornost«. Po biskupovom mnijenju potiče ta slika iz francuske škole Poussain-ove. Ta je slika omilila biskupu još godine 1864. Poslije svečanog blagoslova godine 1883. biskup se vratio sa župnikom u crkvu, da bolje promotri i dublje prouči sliku sv. Martina. Bilo je milina slušati, s kolikom je oštroumnošću i stručnim poznavanjem stvari biskup tumačio vrijednost te slike. Prije odlaska biskup je opet otišao u crkvu, da još jednom pobliže promotri sliku sv. Martina, koje se ne mogaše dosta nagledati. (Glasnik b.g. 1883.).

Gradnja župskih domova i župska spomenica

Iza opisa gradnje župske crkve godine 1792. — — 1794. spominje se i gradnja novog župskog dvora iste godine. Ne razumljivo je, zašto se nakon razdoblja od 33 godine morao opet graditi novi župni dvor. Spomenica ne spominje razlog, ali navodi samu gradnju uz zanimljive podatke. Temeljni kamen postavljen je 12. srpnja 1827. godine za pape Lava XII, za vrijeme biskupa Mirka Dragutina Rafaja. Tada je bilo u Đakovu 5 kanoničkih mjesta popunjenih a tri prazna. Biskupija je imala 4 arhiđakonata i 9 vicearhiđakonata, 81 župu. Tada su bili zapovijednici slavonske krajine Mojsije Radičić, pukovnik, i Sonnenmaus. Kapetan je bio Ivan Avedig Klodil. Ćiril Kraguljac bio je zapovijednik u Županji sa vojničkim činovnicima: Adam Lukšić, Bokarica Matasović i Leopold Skol. Župnikom je tada bio Mihael Kokanović. U selu je bilo 220 kuća, 2.400 duša i 120 pravoslavnih. Spominju se ova važnija imena katolika: Domaćinović, Leaković, Lenić, Borilović, Lešić, Juzbašić, Marčić, Golubičić, Gjurić, Jelić, Babić, Šumanovac, Šarčević, Balić, Miličić, Eržić, Vinković, Lukić, Korovljević, Babogredac, Jovanovac, Balentović, Jemrić, Tadić, Grigić, Nikolić, Jakšić, Mališević, Mišić, Šokčević, Aleksić, Kljajić, Lukšić, Bilić, Staničić, Žigić, Plavšić, Rudar.

Groblja i kapele u njima

Župa Bošnjaci ima dva groblja. Jedno leži prema jugu na brežuljku pokraj bare »Kupina«, a drugo prema istoku. Jer selo stoji uzduž, od prijeke je nužde, da budu dva groblja. Na obih bijahu od starine kapelice i to na južnom posvećena Našašću sv. Križa, a na istočnom sv. Marku. Stoga se i groblja zovu sv. Marka i sv. Križa. Najstariji grob nalazi se u groblju sv. Marka 24. 10. 1737; a u sv. Križu 1. 2. 1741. Na dotične svetkovine vodi se u oba groblja svečana procesija, u kapeli biva velika misa, a iza toga opijevanje grobova. Osobito svečano bude na sv. Marka, jer se u blizini toga groblja i žito blagoslivlja. Nove kapele u oba groblja sagrađene su godine 1864.

Probuđenje hrvatske svijesti — krvavi izbori

Hrvatska svijest u narodu budila se sve jače, što je tiranija zloglasnog bana Khuena jače narodnu svijest gušiti nastojala. To se pokazalo u Bošnjacima osobito na izbore 1897; kada je ovdje krv naroda prolivena. Na dan 22. svibnja 1897. želio je narod dočekati svojeg kandidata opozicije Kovačevića. Narod se spontano okupio kod kapele sv. Josipa i tu je htio dočekati i pozdraviti kandidata. Jedno vrijeme su neki i molili kod kapele, drugi stajali kod stare suvare, gdje je bilo dosta mjesta. Došao je predstojnik i vladin kandidat. Narod je šutio. Kad je došao Kovačević, narod ga je burno pozdravio sa »Živio«. Vlast je vidjela raspoloženje protivno vladinoj stranci. Govorilo se, da je netko bacio kamenje na oružnike, kad su silili narod, da se odanle raziđe. Narod je išao prema kućama. Oružnici su pucali u narod i ubili 7 osoba, a do 100 ranili. Vojništvo nije pucalo u narod nego u zrak. Ranjeni su povlačeni i na sud. Na sudu su ispitivani, zašto su išli kapeli, za koga

su se Bogu molili. Premda je domaći kapelan Martin Firinger odgovarao narod, da ne ide kapeli, vlast je svakako htjela njega okriviti. I prem su na sreću svi tvrdili da ih kapelan nije nagovarao, da idu kapeli, nego odgovarao, ipak su kapelana vezali i pratili u zatvor i osudili na pol godine tamnice, a svi, koji su bili ranjeni, bili su po sudu osuđeni na zatvor po dva mjeseca. Na godinu o 40-godišnjici ovih krvavih izbora namjerava odbor mjesne Hrvatske čitaonice žrtvama podići dostojan spomenik na mjestu prolivene krvi. Iza pada Khuena lahko je shvatljivo, da se u ovom selu seljački narod priključio stranci Radićevoj, koja je našla ovdje svoga zastupnika i kasnije narodnoga zastupnika Matu Babogredca, koji je do raskola od Radića bio najugledniji seljak i vođa seljačke Radićeve stranke. Narod je prigodom svibanjskih izbora kao jedan svojim glasanjem osudio režim Jeftićev i zbio se čvrsto sa čitavim hrvatskim narodom. Proslava »Lijepe naše« u Bošnjacima 14. lipnja o.g. bila je javni odsjev svijesti hrvatskoga naroda.

Vjerski život u župi

Prigodom službenog popisa pučanstva godine 1931. ustanovljeno je brojno stanje rimokatoličkih vjernika sa 4.135 katolika. Ovi katolici vrše većinom svoje vjerske dužnosti savjesno, pa je na daleko poznato marljivo pohađanje sv. Mise i drugih vjerskih dužnosti u ovoj župi. Kapelani, koji sa raznih strana službovanja po biskupiji dolaze amo, čude se, da ovdje u velikom broju dolaze i muškarci na večernju, što vele, da nije baš u običaju u drugim mnogim mjestima. Svakoga blagdana i nedjelje su dvije sv. Mise, a uvijek je crkva puna. I u radne dane veliki je broj vjernika kod sv. Mise. Razne pobožnosti u župi podržavaju vjerski napredak. Bratovština Srca Isusova ima od početka do sada članova 1.302. Svakoga prvoga petka u mjesecu je pjevana sv. Misa i nakon nje pobožnosti s. I, a taj su dan stotine ispovijedi i naknadne sv. pričesti. Mnogi su obavili i obavljaju veliku devetnicu, a svake prve nedjelje u mjesecu je propovijed i večernja s. I.

Druga brojna bratovština u župi je bratovština sv. Krunice. Utemeljena je 1.903. godine; a broji danas 1.316 članova. O glavnijim svetkovinama Gospinima drže se svečana primanja u bratovštinu, a prve nedjelje u mjesecu iza večernje S.I. drži se pobožnost sv. Krunice sa procesijom.

Treći red sv. Franje broji 72 člana, a drži svoje skupštine svake treće nedjelje.

On je uveo i brine se za karitativan rad u župi, osobito o Božiću i Uskrsu. Puno je uradio za ukras crkve: za crkveno ruho i crkvene predmete. Ima svoju društvenu dvoranu sa vlastitim namještajem u crkvenoj kući. Župniku je veliki pomoćnik u župi.

Postoji u župi i veliki broj vjernika članova Škapularske Karm. Gospe, članova Počasne straže Presv. S. I; Društva sv. Vinka, koje skupi godišnje 700 — 900 dinara za to društvo. Apostolat sv. Ćirila i Metoda ima do 100 članova.

U župi su misije 1864. držali Isusovci. Godine 1892. i 1912. i 1931. držali su misije oci Dominikanci, 1917. o. kapucini, a godine 1921. oo. Isusovci. Više puta su držane male misije po tri dana.

U najnovije vrijeme su u župi osnovana križarska društva, koja lijepo napreduju i imaju svoj dom za sastanke, a prije njih je bilo do ukinuća Hrvatsko katoličko omladinsko društvo »Branimir«.

U župi je veliki broj doživotnih članova hrvatskog književnog društva sv. Jeronima sa 271 članom, te se tako kroz godine brojne knjige šire među vjernike. Svi nabožni Glasnici imaju svojih pretplatnika.

Broj svetih pričesti u godini je obično 18 — 20 hiljada.

»Bijela kuga«, škola i ostalo

U Bošnjacima je škola od godine 1819. Sada škola ima 9 učiteljskih sila. Iako je »bijela kuga« zahvatila napokon i ovo selo, ono je ipak dugo prednjačilo svim selima sreza u porastu i to velikim brojem a i sada je

uvijek broj poroda nad pomorom, iako ne u mjeri, u kojoj bi morao da bude. Zato ovdje i ne mogu tuđinci da se nasele, jer ne mogu dobiti zemlje. Domaći se otimlju za zemljom i daju svojima, ako moraju dati. Zemlje je za brojno pučanstvo malo, ali je pučanstvo neobično marljivo i promiče se svim čim može nešto zaslužiti. Poznati ručni radovi bošnjačkih žena, koje ih raznose po cijeloj državi. Uz velike žrtve su seljaci ove općine proveli sami kanalizaciju svojih polja i tako su porasli poljski ratarski prihodi, da ih ima sada u obilju i za prodaju.

Zato se pučanstvo ovoga sela lako snađe u težim prilikama. Nova škola je sagrađena 1869; a nadograđena je 1895., a poslije odlaska kotarskog suda u Županju godine 1911. dobila je općina uz povoljnu cijenu sudbenu zgradu, koja je sada također uporabljena za školu porastom novih odjeljenja.

Svećenici ove župe

Župska spomenica osnovana i najprije ispisana po župniku Bošnjačaninu dr Andriji Šumanovac, bilježi svećenike rođene u ovoj župi, a ti su: Petar Leaković (umro kao župnik u Gorjanima); Petar Domaćinović (bio župnik u Petrovaradinu); Antun Domaćinović (župnik u Petrijevcima); Fr. Bernardin Leaković, franjevac umro 8. 1. 1815. u Šarengradu. U popisu mrtvih samostana u Šarengradu kaže se o njemu, da je bio znamenit propovijednik; da je napisao na »Ilirskom« jeziku propovijedi za nedjelje i svetkovine. Zatim su iz Bošnjaka: Andrija Šumanovac (bio je profesor bogoslovije u Đakovu, onda župnik u Gradištu, pa u Bošnjacima od 1855. — 2. 7. 1873; neizmjerno zaslužan za sve dobro u ovoj župi svojega rodnog mjesta); Mato Babogredac, rođen 1850, umro 1928. u Osijeku; Ivan Golubičić rođen 1863. umro 1925. kao župnik Gorjana. O. Stjepan Juzbašić kapucin redovničkim imenom o. Ćiril umro u Osijeku 1926.

Bliža Županja dala je župi Bošnjaci sadašnjega župnika, koji je u prošlom mjesecu navršio tu 25 — go-

dišnjicu župnikovanja, a nastupio 25 — godišnjicu dekanatske službe. Na tom daru najponiznije zahvaljuje on Bogu i Euharistiji i moli, da blagoslovom svojim obilno blagoslovi Euharistijski kongres i sve njegove učesnike.

Ps. Osjećamo potrebnim autora povijesnog prikaza o Bošnjacima nadopuniti jer isti završava 1936-om godinom.

Od 1941. do 1945. godine župa se, kao i čitava naša domovina, našla u vrtlogu drugog svjetskog rata. Mnogi se Bošnjačani iz rata nisu vratili. Teško je dati precizan podatak koliko je poginulih i nestalih.

Upravo po završetku rata, kako svjedoči župna Spomenica, mnogi su se vjernici sabirali u zajedništvo molitve zahvalnosti što Bošnjaci nisu i teže stradali. Tako je iz zajedništva molitve nekolicine djece došlo do govora o viđenjima i ukazanjima. Glas o tome se brzo proširio tako, da je na Marijine blagdane bivalo četrdeset do pedeset procesija sa različitih strana. Unatoč protivljenju državnih i crkvenih vlasti narod se sve više sabirao. Tako je nastalo bošnjačko »Svetište«.

Svakako jedan od značajnih događaja u dvijestogodišnjoj povijesti župe jest osnivanje filijalne kuće časnih sestara sv. Križa godine 1948. Od tada pa sve do danas sestre u župi pastoralno i karitativno djeluju.

Glede zapuštene župne crkve potrebno je reći da je na bolje krenulo 1952. godine. Zalaganjem župnika Eduarda Ovčarića crkva je iznutra i izvana obnovljena. Tada je uz crkvu sazidana »velika sakristija« koja je služila kao vjeronaučna dvorana.

Godine 1974. sagrađen je novi stan za časne sestre. Tako su započeli veoma intenzivni zahvati zalaganjem župnika Antuna Bačića. Slijedi izgradnja novih gospodarskih objekata 1975. i počinje temeljita obnova crkve i župnoga doma koja će trajati sve do 1989. U međuvremenu od 1980. do 1984. gradi se veoma suvremen, praktičan vjeronaučni centar. Iste 1984., biskup, msgr Ćiril Kos blagoslivlja vjeronaučni centar 29. srpnja.

Na duhovnom planu navodimo pučke misije 1960. (vode ih franjevci-konventualci) i 1979. (vode salezijanci).

Potrebno je dopuniti popis svećenika rodom iz Bošnjaka: Stjepan Stipanović r. 23. X 1916. umro 25. II 1944.; Petar Šokčević r. 28. VI 1935. sada župnik u Sotu; Antun Jovanovac r. 1. XII 1938. sada svećenik u miru; Ivan Borilović r. 1. VIII 1935. sada župnik u Sr. Karlovcima; Josip Babić r. 12. III 1947. sada župnik u Podvinju i Mato Lešić r. 7. VI 1949. sada župnik u Sl. Brodu I.

Evo i bošnjačkih župnika kroz proteklih 200 godina:

1. Dr Franjo Kolundžić (rodom iz Požege) od 1789.—1794.
2. Josip Filipović (iz Kaptola) od 1794.—1806.
3. Đuro Šokčević (iz Otoka) od 1806.—1807.
4. Pavao Filipović (iz Vel. Kopanice) 1807.
   Od 1807. do 1910. upravljaju župnjski kapelani.
5. Franjo Peterka (iz Sl. Broda) od 1810.—1823.
6. Mihael Kokanović (iz Gundinaca) od 1823.—1840.
7. Franjo Peterka (iz Sl. Broda) od 1840.—1854 (drugi put).
8. Dr Andrija Šumanovac (iz Bošnjaka) od 1855.—1873.
9. Dr Julije Liebald (iz Dombovara) 1873.—1899.
10. Dr Pavao Đelatović (iz Gorjana) od 1899.—1911.
11. Marijan Galović (iz Županje) od 1911.—1950.
12. Ivan Kopić (iz Podr. Slatine) 1950.
13. Eduard Ovčarić (iz Krapine) od 1951.—1968.
14. Antun Bačić (iz Županje) od 1968.

A. B.

STJEPAN BULAT

rođen 27. 11. 1916. u Đakovu. U Bošnjacima je bio kapelanom 1940. godine. Bio je također dugogodišnji duhovnik u đakovačkom Sjemeništu te župnik u Nijemcima i Osijeku II. Sada je u miru.

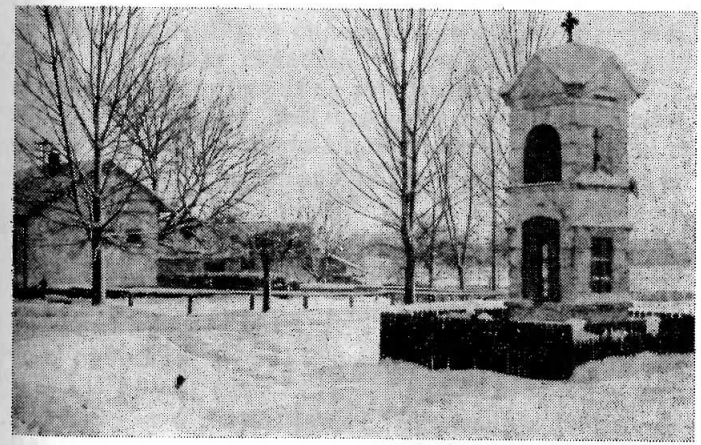

Ovdje je vjerojatno bila stara crkva

STJEPAN BULAT (kapelan 1940)

POSVETA BOŽJOJ LJUBAVI

Ostanite u mojoj ljubavi (Iv 15,9)

Predragi u Kristu!

Sveti Ivan opisuje nam ovu zgodu iz života Spasiteljevog:

Isus se nalazio sa svojim učenicima u dvorani posljednje večere. On je u tjeskobnom raspoloženju, jer znade, da je ovo zadnja večera, koju blaguje sa svojim učenicima prije svoje gorke muke i smrti. Njegovo božansko Srce kao da drhti i treperi od pitanja: A šta će biti s njima? On gleda svojim božanskim pogledom u budućnost...

Oni će se razbježati od straha kao poplašene ptice; zatim će se opet sakupiti poslije uskrsnuća, a zatim će se raspršiti diljem čitavoga tada poznatoga svijeta, da propovijedaju Evanđelje. U tom poslu doživjet će strašnih dana; progonit će ih; izrugivat će im se: morat će trpjeti glad, žeđ, nestašicu najnužnijih stvari, dok gotovo svi ne budu umrli mučeničkom smrću...

Zar će ih sada prepustiti samima sebi? Šta će im staviti na srce?

Isusu je njih žao; Isus bi im htio pomoći; Isus se boji za njih; Isus bi ih htio utješiti; Isus bi im htio podići nadu...

Zato izgovara riječi, koje možemo smatrati njegovom oporukom svojim apostolima: OSTANITE U MOJOJ LJUBAVI!

Ostanite u mojoj ljubavi, to je zadnja Isusova želja! Ostanite u mojoj ljubavi! To je zadnja Isusova molba! Ostanite u mojoj ljubavi! To je zadnja Isusova za-

povijed! Ostanite u mojoj ljubavi! To je zadnje Isusovo obećanje! Ostanite u mojoj ljubavi! To je zadnji izraz Isusove bojazni za apostole, ako ga ne budu poslušali!

Kao da bi htio u tim riječima uvjeriti: Mogu doći ne znam kakovi dani; mogu doći ne znam kakovi progoni i poteškoće; mogu doći ne znam kakovi neprijatelji; ostanite u mojoj ljubavi i sve će biti dobro, jer se ničega ne morate bojati, dok ste u mojoj ljubavi!

Ostanite u mojoj ljubavi! A središte te ljubavi je njegovo božansko Srce, koje neprestano kuca za sve ljude, i zato bi se Isusova zadnja zapovijed ovako mogla izraziti: OSTANITE VAZDA U LJUBAVI MOGA BOŽANSKOG SRCA!

Predragi! I mi smo se sakupili danas po zadnji puta ovdje oko Isusa u ovogodišnjim korizmenim konferencijama. Sada ćemo se razići opet u svoj svakidašnji život i vratiti se svojim redovitim poslovima.

Isus gleda također i našu budućnost! Kakva će ona biti? Teška ih lagana; bolna ili radosna; burna ili mirna? Ne znamo. On jedini zna! I zato nam svima večeras poručuje: Ostanite vazda u ljubavi moga božanskog Srca!

To je zadnja Isusova želja, koju upravlja na nas.

To je zadnja Isusova zapovijed, koju upravlja na nas.

To je zadnja Isusova molba, koju upravlja na nas.

To je zadnje Isusovo obećanje, koje upravlja na nas!

To je zadnja Isusova opomena, koju upravlja na nas!

Ustrajte samo u mojoj ljubavi, pa se ne bojte ništa! Podignite visoko svoje čelo; gledajte veselo i smjelo u budućnost, jer »Ja sam s vama u sve dane sve do svršetka svijeta . . .!

Predragi! Zar ne, mi bismo to vruće željeli! Da to uzmognemo što bolje provesti i tako udovoljiti Isusovoj oporuci, promotrimo danas:

1. Kako ćemo to provesti?
2. Kakova nas nagrada čeka?

1. Kako ćemo to provesti?

Željezni je pruski kancelar Bismark dobro opremio Njemačku za rat, a tada je vještom diplomatskom igrom naveo, da je Francuska, iako potpuno nespremna, navijestila Njemačkoj rat. U nesretnoj bici kod Sedana zarobljen je i sam car Napoleon III, a Bismark je diktirao mir, koji je za Francusku bio jako težak.

Tada su Francuzi stvorili odluku, da će u Parizu na Mont-Martru sagraditi na čast Presvetog Srca Isusova jednu veličanstvenu crkvu za zadovoljštinu. Nju nadvisuje ogromni kip Otkupitelja svijeta koji nosi na grudima svoje presveto Srce, a ruke je raširio prema čovječanstvu. Zlatnim slovima stoji natpis posvete: GALLIA PAENITENS ET DEVOTA. — Francuska, koja čini pokoru i koja se moli. — Desetljećima se izgrađivalo to nacionalno svetište Francuske, a dovršeno je neposredno iza rata i uz najveće svečanosti blagoslovljeno. (Prema Karl Richttärter: Das Herz de Welterlösers, str. 116—117).

Ovamo dolaze generacije i generacije Francuza, jer je Presveto izloženo dan i noć i mole se i čine pokoru za Francusku.

Predragi! Tako isto moramo i mi ispisati natpis: Croatia paenitens et devota! Hrvatska, koja čini pokoru i koja se moli!

Obitelj, koja čini pokoru i koja se moli!

Duša, tj. čovjek, koji čini pokoru i koji se moli! Mora dakle:

a) **Obaviti posvetu:** pojedinca presvetom Srcu; naših obitelji presvetom Srcu, da oni budu živi hramovi presvetog Srca. To će biti hramovi, koji neće biti sagrađeni iz mrtvog materijala, koji se mogu prema tome porušiti vanjskom silom, nego od živoga materijala posvetne milosti!

Tako ćemo učiniti, a do toga trebamo svakako doći, da Presveto Srce Isusovo postane naš osobni i kućni prijatelj, da bude naš tješitelj; da bude naš Kralj; da bude naš posvemašnji gospodar!

Tako ćemo postići, da u svakoj našoj kući na počasnom i najčasnijem mjestu visi slika Božanskog Srca kao vidljivi znak one nutarnje pripadnosti cijele obitelji Božanskom Srcu!

Da, pripadnosti! I to posvemašnje i sveukupno! Vi ste glavari obitelji. Vi se morate brinuti, da tu vašu obiteljsku svetinju štuje svaki član vaše obitelji i da vama ne može i ne smije, a nadam se da i neće biti svejedno, kako će vaši sinovi i vaše kćeri štovati našu tu najveću svetinju.

I tako neće biti samo jedan hram sagrađen od kamenja, nego će biti ti hramovi rasijani diljem cijele naše domovine Hrvatske kao nepregledni niz živih Božjih nevidljivih hramova u ljudskim dušama...

Predragi! U tom je najveća veličina! U tom je naša prava snaga! U tom je sva naša nada! U tom smjeru se treba kretati cjelokupno naše nastojanje! U tu svrhu trebamo upotrijebiti sva sredstva!

Mi najviše važnosti polažemo u tu obnovu pojedinaca i obitelji, na taj život milosti i ljubavi Božanskog Srca i to su temelji, na kojima zasnivamo obnovu katoličkog života.

Isus nije rekao: Čuvajte novce! Laćajte se mača; dokopajte se velikih i uglednih položaja! Da je to smatrao važnim, to bi nam ostavio kao svoju oporuku! No, On je rekao: Ostanite u mojoj ljubavi, pa se toga mi želimo i držati, bez obzira na ikoga drugoga i na išta drugo!

Jedna od najpoznatijih ličnosti katoličke Italije danas je o. Lombardi. On putuje Italijom i drži konferencije o vjerskim problemima. Na njegova predavanja, koja drži po najvećim teatrima gradova, a svi su mikrofonima povezani s crkvama, trgovima i aulama, dolaze u velikim gradovima (Rim, Firenca, Milano, Bologna itd.) redovito trideset tisuća ljudi sviju mišljenja, boja, vjere i staleža. Oduševljenje je na mnogim mjestima tako, da ga nakon konferencije ljudi iznesu na ramenima, nose ga kroz cijeli grad, pjevaju usput pjesme, vjerske himne, dolaze k njemu na privatne razgovore, koji traju u pojedinim gradovima dva do tri dana, i to

četiri minute za svakog čovjeka. To su pravi dani don Boska ili župnika iz Arsa. On danas govori s vatikanskog radija, a u svim župnim uredima, crkvama, salama, ljudi su namjestili radio i on računa već sada na početku ovog radio-pokušaja, da ima više od petstotisuća slušalaca kod svake konferencije. To je inače čovjek veoma jednostavan, srednjih godina, ozbiljan. On tumači obične vjerske istine; ali je njegova glavna »teza« po prilici ovo: Mi danas u crkvi posjedujemo više i jače svetih duša nego bilo u koje drugo vrijeme; mi se danas ne moramo bojati ničega, jedino mi moramo kršćanstvo, koje je kao božanska ustanova iznad vremena i prostora, danas unijeti u svijet bez obzira na stare forme: na primjer ako netko želi biti svet, on ne mora poći u trinaesto stoljeće, živjeti onim oblikom; kršćanstvo se mora rješiti onoga, i danas, u današnjim formama civilizacije, s današnjom nošnjom, s današnjim kinom i štampom i ljudima živjeti, ono mora **danas** posjedovati praktične kršćane.

b) **Izvršiti zadovoljštinu.** Dne 21. lipnja 1884. održan je u republici Ekvador u glavnom gradu Quitu, veliki katolički kongres, a na koncu je kongresa jedan svećenik predmolio ovu divnu molitvu zadovoljštine, a svi — cijelo ono nepregledno mnoštvo ponavljalo je refren:

— Za sve grijehe naših svećenika — Milosrđe, o Gospodine!

— Za sva bezboštva i bogohulstva! — Milosrđe, o Gospodine!

— Za sve krive zakletve i svetogrđa! — Milosrđe, o Gospodine!

— Za naš prezir duhovne vlasti! — Milosrđe, o Gospodine!

— Za sve javne sablazni! — Milosrđe, o Gospodine!

Predragi! I mi moramo davati zadovoljštinu za sve ono, što smo počinili proti Bogu! Molimo i mi:

Za sve naše prestupke! — Milosrđe, o Gospodine!

Za sve zločine i grijehe! — Milosrđe, o Gospodine!

Za sve kletve i psovke! — Milosrđe, o Gospodine!

Najbolju ćemo zadovoljštinu dati Bogu, ako budemo vršili svaki svoje staleške dužnosti, kako najbolje budemo mogli. Vjerno, stalno i savjesno ispunjavanje volje Božje!

c) **Molitva.** Nastojat ćemo obaviti veliku devetnicu. Svrha je našega života, da spasimo svoju dušu, a božanska je ljubav Kristova obećala svakome onome, koji se bude kroz devet prvih petaka u mjesecu pričestio, da će se sigurno spasiti.

Nadalje: pohađat ćemo nedjeljom i blagdanom sv. Misu. Nijedan Hrvat katolik neće propustiti nedjeljom sv. Misu. Zar ne osjećate potrebu blagoslova Božjeg u vašem radu?

Nakon šest dana napornog rada doći ćemo u crkvu, mnogi i žuljevitih ruku, i sklapati ih moleći se, da ljubav Božja

blagoslovi naše obitelji;
blagoslovi naše prijatelje;
blagoslovi naš narod;
blagoslovi Crkvu;
blagoslovi cijeli rod ljudski;
blagoslovi naše poslove;
blagoslovi naše trpljenje;

Molit ćemo ga, da obrati grešnike, da podijeli ljudima pravi mir.

Molit ćemo ga, da možemo iskorijeniti nesretnu psovku, koja je tako duboko ukorijenjena u naše naravi; da se osjećamo nemoćni, da je sami iskorijenimo, jer smo se od male maloće na nju privikli poprimivši nesretnu baštinu naših pređa ...

d) **Apostolat.** Mi ćemo natpisu: Hrvatska, koja čini pokoru i koja se moli, dodati još nešto, a to je, da ćemo biti apostoli tih misli, koje smo sada spoznali kroz sve ove dane. Govorit ćemo i drugima o ljepoti naše vjere, o ljubavi Božjoj, o našoj iskrenoj želji, da budemo svi dobri sinovi Božji i kako je to nešto, što može posve usrećiti čovjeka ... Govorit ćemo, a nastojat ćemo ih

uvjeriti o tom našim životom, kojega ćemo provoditi ovako, kako nam to Crkva nalaže ...

Predragi! To je naš program! Moramo stvoriti u našim dušama, obiteljima hram Srca Isusova, koji će biti njemu posvećen, u kojem će se njemu davati zadovoljština, u kojem će se njemu moliti, i iz kojega ćemo iznositi svu ljepotu, koja unutra vlada, da tako i druge potaknemo, da i oni osjete, da je tako najbolje ...

1. Kakova nas nagrada čeka?

U rimsko vrijeme bilo je četrdeset vojnika osuđeno na užasnu smrt, da se smrznu na jezeru zato, što su bili kršćani. Bilo je to u armenskom gradu Sebasti.

Zatjerali su ih po noći, kad je jezero počelo smrzavati u vodu. Unaokolo jezera stajali su pogani, koji su ih pozivali, da se odreknu Krista, pa će se moći ukupati u toploj vodi i bit će posebno nagrađeni. Mučenici su se molili, da se ne nađe među njima izdajica.

Međutim među njima se našao jedan slabić, koji je poletio iz hladne vode u toplu kupelj, a u isto vrijeme počelo se s neba spuštati na zemlju četrdeset lovor-vijenaca ...

Mučenici su se radovali lovor-vijencima, ali su bili žalosni radi nesretnika, koji se iznevjerio, pa su molili da se njihov broj popuni ... I gle, jedan vojnik, kad je vidio njihovu stalnost prizna da je i on kršćanin, i poleti u vodu ... Nad svaku glavu vojnika — mučenika spusti se po jedan lovor-vijenac ...

Predragi! Ako budemo ostali vjerni Kristu, tada nas neće dočekati na koncu našega života samo lovor-vijenac, nego će nam doći ususret sam Krist ...

Gledat ćemo, kako Krist stoji raširenih ruku i zove nas. Iz grudiju mu izbija plamen Božanskog Srca, koje se prelijeva kao najsjajniji dragulj, a iz raširenih ruku izbija svjetlost, koja zablješćuje svaki pogled ... Njegova nam usta govore: Dođite blagoslovljeni Oca mojega i uđite u slavu, koja vam je pripravljena od postanka svijeta ...

Tko ne bi od nas htio, da bude u tom blaženom broju izabranika?!!

O, ne daj, Božansko Srce Isusovo, da se među nama nađe izdajica!

ZAKLJUČAK: Jedna škotska legenda pripovijeda: Nakon smrti kralja Roberta, uzme grof Douglas srce svoga ljubljenoga kralja umota ga u svilu, stavi na grudi i pođe prema Jeruzalemu, da ga položi — kako je obećao — na podnožje svetoga groba. Tako je putovao preko kopna i mora prema dalekom cilju. Već je prošao Pirineje, kad li ga spopane velika čežnja za škotskim bregovima i jezerima. No iznenada osjeti, kako mu srce kraljevo kuca na grudima i kako ga nuka da ide samo naprijed. Nedugo iza toga opazi, kako se na jednoj ravnici vodi žestoka bitka između Maura i kršćana. Kršćani su već nagnuli bježati, kad li ga podžari kucanje srca kraljevog, da zgrabi jedan mač, koji je ispao iz ruke jednog mrtvaca i da povede kršćanske borce s lavovskom srčanošću opet u borbu do pobjede. Tako se on probijao naprijed, uvijek opomenut i potaknut od kraljevog srca, dok nije došao do svetog Groba i ovdje ispunio zavjet. (Koch, I 1/2 str. 434.)

Predragi! I mi putujemo prema Svetoj Zemlji — prema nebu! Taj put vodi kroz mnoge opasnosti, a mi smo tako slabi i nemoćni!

Metnimo stoga srce našega Kralja — Isusa Krista — u sebe! Ne trebamo se tada bojati nikakovih poteškoća i pogibelji; nikakovih neprijatelja i zapreka!

Gdje bi klonula naša snaga — On će nam priteći u pomoć svojom Božanskom snagom!

Gdje bi nam klonulo srce pred poteškoćama — On će nam dati dovoljno poleta i ljubavi, da poletimo preko svih zapreka!

Gdje bi smo se mi vratili i ustuknuli — On će nas nukati, da idemo samo naprijed pouzdavajući se u njegovo srce! Tako ćemo se probiti do vječne domovine! On će nas dočekati s velikom radošću i veseljem, jer

je toliko pretrpio za nas! Jer je toliko pazio na nas, jer mu je toliko stalo do nas.

Raširit će ruke, kao što je i ovdje na slici raširio ruke, ali ne više samo na slici, nego živ u zbilji spreman da nas nagradi za sve ono, što smo za njega učinili.

Začut ćemo tada riječ.

Vječnom sam te ljubavlju ljubio i zato sam te iz samilosti privukao k sebi!

Dođite k meni svi, koji ste umorni i opterećeni, ja ću vas okrijepiti i naći ćete mir dušama vašim!

Ostanite vazda u mojoj ljubavi!

Predragi!

Povjeravajući vas zaštiti te vječne ljubavi, molim i iskreno želim, da blagoslov ljubavi Boga Oca, Sina i Duha Svetoga siđe na vas i ostane vazda s vama, sada i u vijeke vjekova. Amen!

(Iz knjige STALEŠKE PROPOVIJEDI, Đakovo 1959.)

ŽARKO BRZIĆ

Rođen 3. 4. 1922. u Filip — Jakovu. U Bošnjacima je bio kapelanom 1947. godine. Zatim je bio profesorom i duhovnikom zadarskog Sjemeništa. Sada upravlja župom Silba.

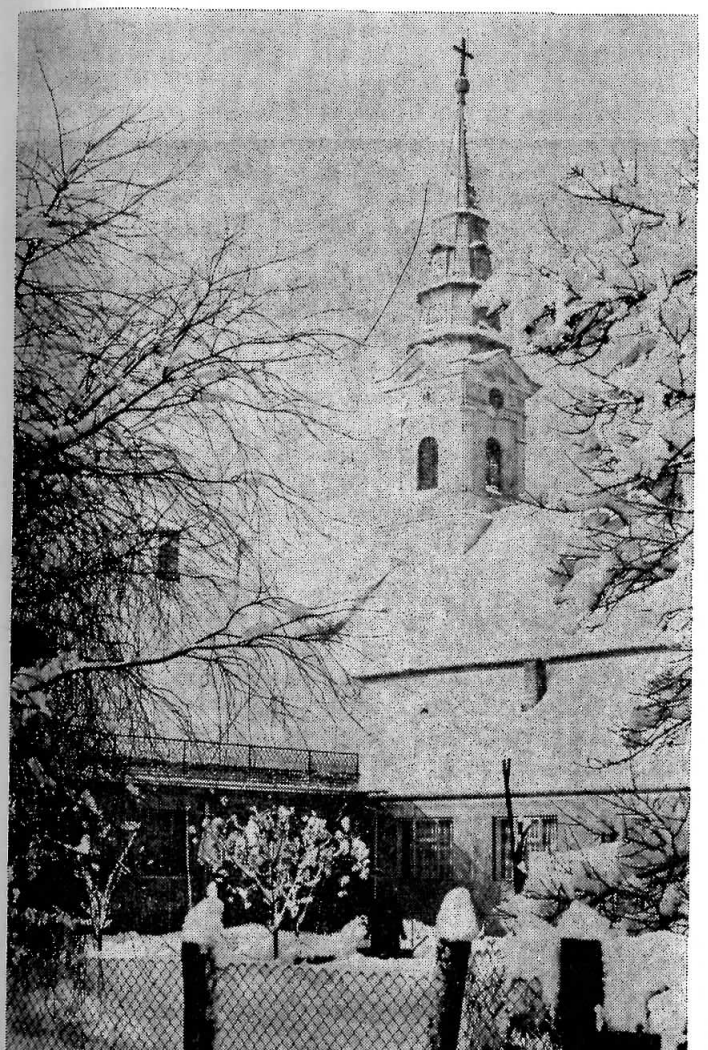

ŽARKO BRZIĆ (kapelan 1947)

Božićna priča

I ZA TEBE SE RODIO . . .

Ivka se spremala u pohode za Božić prijateljici i nekadašnjoj školskoj kolegici u malom prigradskom mjestu. Baš je te godine blagdan pao u subotu koja je bila neradna, tako da je već u petak mogla biti kod Milene. Iskreno govoreći nije njoj bilo stalo do Božića, je je on davno umro u njezinu srcu, ali je bila zabrinuta zbog prijateljice koju je nedavno zadesila strašna tragedija izgubivši jedinca sina u prometnoj nezgodi.

Veće joj se zlo nije moglo dogoditi — mislila je Ivka utonuvši u daleka sjećanja. Ostala je sama s malim jednogodišnjim sinčićem kad su joj u ratnom vihoru ubili muža. Samo Milena jedina znade kolikim je trudom i mukom hranila i odgajala svoje dijete. Samo je njenom materinskom srcu poznato koliko je bilo u zadnjih tridesetak godina neprospavanih noći i beznadnih dana kad je trebalo namaći sredstva za njegovo školovanje u dalekom gradu. Koliko je puta, ponizujući se u svojem ljudskom dostojanstvu, tražila pomoć od ljudi, a naišla na ravnodušni prijem i besćutna srca. No ako u životu postoji ljubav koja ne pozna umora, onda je ona nazočna jedino u majčinom srcu.

Milena nije nikad odustala od pomisli da svome sinu omogući postati ono što je u dubini duše vruće želio. A Josip je sanjao o liječničkom pozivu. Uz nevjerojatne žrtve majka je uspjela napokon dočekati promociju svoga sina i prve godine njegove humane službe. I tad odjednom kao zlokobni potres iz utrobe zemlje stiže tragična vijest: »Josip poginuo u sudaru vozila na autoputu.« Kako će sada, jadna i nesretna, podnijeti taj preteški udarac kadar da čovjeka potpuno slomi i uništi?

Sjeća se Ivka vrlo dobro, kako se ona osjećala u duši, kad je saznala za smrt zaručnika Stanka koji je poginuo u jednom ratnom okršaju. Onaj divni mladić, pun velikih nada i čežnja, nestao je bez riječi. Ostala su njegova pisma protkana silnom vjerom i dobrotom srca. Ukleta sudbina nije dopustila da se ostvare njihovi zajednički mladenački snovi. Jedna je mladost otišla prerano u grob, a druga, to sam ja, tumara zemljom bez smisla i nade.

Tada sam prestala vjerovati u Boga, o kome su me učili da je sama dobrota i milosrđe. Nikada se više nisam mogla pomiriti s tvrdnjom da nad nama bdije milostiva Božja Providnost. Otada sam ogorčena na Boga i ljude kao bijesna životinja u kavezu. Ima momenata kad bih zapalila i samo nebo... Milena je naprotiv ostala uvijek osvjedočena vjernica i nakon smrti svoga muža. I nikada nije prestala prakticirati svoju vjeru. Ne znam samo kako će sada reagirati? Hoće li još uvijek bulazniti o Božjoj dobroti?...

U takvom uzbuđenom raspoloženju dospjela je u sumrak pred samotnu kućicu udovice Milene. Silovita bura koja je zadnjih dana divljala razgoropaćenim bijesom smirila se i klonula kao i ojađena srca nakon uzaludne borbe. Bilo je svuda tiho i mirno kao u crkvi. Sjetila se Ivka časkom iz djetinjstva onih divnih i vedrih badnjih noći punih topline i iščekivanja. Sada joj je naprotiv u duši studen i mrak.

Ispunjena iskrenim bolom prema nevolji svoje prijateljice, ali i znatiželjom u kakvom će je stanju naći, bojažljivo je pokucala na njezina vrata. Milena ju je s nestrpljenjem iščekivala. Susret je bio topao i srdačan kao i uvijek, a blagi, jedva zamjetljivi osmijeh, kao znak dobrodošlice pokazao se na ispaćenom licu Milene. No kojeg li prvog iznenađenja za Ivku kad je zapazila da je i ovog Božića u kući okićena jelka s jaslicama. I na stolu, prema starom narodnom običaju, gori svijeća omotana hrvatskom trobojkom. Razgovor je tekao spontano i neusiljeno. Bile su obadvije željne razumijevanja i utjehe kao žedni putnik bistre vo-

de. I dok su za večerom blagovale božićni kolač, misli su nadolazile sa svih strana brzinom filma.

— Ti si i ove godine po starom običaju okitila jelku, spremila jaslice i svijeću — započela je Ivka s onim što ju je posebno mučilo.

— Nije to zbog lijepog običaja nego zbog duhovne potrebe...

— Dakle, tebi jaslice još uvijek nešto znače...

— Znače mi toliko koliko znakovito predstavljaju Krista Spasitelja...

— Spasitelja — nakašlja se ironično Ivka. — Zašto nije spasio Josipa?

— Tko zna, moja draga, što je zapravo za čovjeka spas ili propast, sreća ili nesreća? Nitko od ljudi toga ne zna... Sitni smo da bismo mogli razmrsiti tajanstvene čvorove od kojih je satkan ljudski život...

Sigurno, život je često, poput tvoga i moga, neiskazana bol, ali je bez Krista besmisao i pakao... — Lagano je Milena klimala glavom i žarkim sjajem očiju potvrđivala svoje uvjerenje.

— Ti još uvijek vjeruješ, nakon svega što ti se dogodilo, u »dobroga« Boga i u »život budućega vijeka« kako smo to kao malena djeca papagajski ponavljali, — zajedljivo će gonjena svojom unutarnjom tjeskobom.

— Kad ne bih vjerovala, više me ne bi ni vidjela, ... Jer duboko vjerujem u Isusa Krista, za nas rođenog, raspetog i uskrslog, nadam se konačnom susretu u vječnosti s mojim predragim mužem i sinom...

— Zar ti nije bilo dosta što si mlada izgubila svoga vjernog supruga? Kako te taj »dobri« Isus, kako ti veliš: za nas rođeni, raspeti i uskrsli, nije poštedio od ove tragedije u kojoj si izgubila jedini oslonac u svom patničkom životu? — žučljivo je navaljivala u svojoj pobuni.

— Veliš izgubila... A ja te ponovo uvjeravam da se s tim ne slažem... Strašno je i pomisliti da bi Bog stvorio ljude zato da ih uništi... Nije Stvoritelj mrzitelj... Da nas ne ljubi, ne bi nas ni pozvao u život. A

zašto je netko otišao u vječnost prije vremena, kako bismo se mi izrazili, to mi sada ne znamo... Pitanje koje si ti sada postavila, mogla je isto tako postaviti Gospa kad je na svom materinskom krilu držala mrtvog Sina. On je njoj također bio jedini oslonac u životu. A nije ga postavljala. Vjerovala je u snagu trpljenja koje spašava i u triumf uskrsnuća koji sve pobjeđuje!

Smireno je Milena govorila dok je njenom dušom vladao neki čarobni mir kao na moru u smiraj vrućeg ljetnog dana. Ivka je bila preneražena pred divovskom snagom ove žene koja je pred pola godine zakopala svoga jedinca. Osjećala se kao smrtno ranjena ptica kojoj je svaka borba beskorisna. Ima takvih trenutaka u životu kad se osjetimo slabim i jadnim pred duhovnom veličinom hrabrih duša. Pomalo je zavidjela Mileni. Kad bi i ona imala barem iskru takve vjere, sve bi u njenom životu dobilo ružičastije obrise. — Blago tebi, Milena, kad se možeš pomiriti s tim užasnim problemom ljudske patnje koja muči čovjeka od iskona. I uz to još uvijek vjerovati u »dobroga« Isusa...

Gledala je nemoćna s ljubavlju to drago lice koje je tog trenutka bilo preobraženo nekim posebnim svjetlom. — Mogu se pomiriti baš zbog Isusa... Nije nam oduzeo patnju i muku života koje su posljedice čovjekova grijeha i zloće. Ali se je svojom vlastitom patnjom stavio na stranu svih patnika i stradalnika od one noći kad je bio rođen u bijedi i zapuštenosti životinjske štale pa dok nije izranjen i izmučen izdahnuo na krvavom križu. Tim je putem osmislio svoju ljudsku bol. Ivka, i za tebe se je rodio kako bi i tvoju patnju i muku ponio i preobrazio na Kalvariji. To govorim ja, koja sam pogođena kušnjama više od tebe i, ljudski govoreći, nesretnija od tebe... —

Zvona su odjednom radosno zazvonila i pozivala na ponoćku. Trgle su se obadvije kao iz nekog teškog sna. Obadvije su pošle u crkvu noseći u srcu svaka svoju ranu. Dočekalo ih je mnoštvo razdraganih vjernika koji su već pjevali zanosno božićne pjesme. Sve je opet bilo kao nekad u ranoj mladosti: intimno, toplo i radosno.

Ponesena svim što je doživjela te jedinstvene noći Ivka odjednom osjeti kao da se teška mora svalila s njenog ojađenog srca. Slušajući gromoglasno pjevanje: »S neba siđe dolje radi grešnika, rodi se u štali radi čovjeka«, kao da joj je neki glas govorio: »Ivka, Isus je i radi tebe sišao s neba i radi tebe se rodio u štali... I tvoju je patnju ponio i preobrazio na Kalvariji — rekla ti je Milena.«

Suze radosnice odjednom joj obliše lice. Više se nije mogla suzdržati da se ne pridruži iz svega glasa pjesmi cijele vjerničke zajednice slaveći Kristov rođendan. Te je božićne ponoćke Ivka ponovo doživjela kako se život, ne znam kako bio gorak, može prihvatiti kad se prihvati Isusa, Spasitelja i Supatnika. On se je ponovo rodio u njenom srcu zaslugom jedne ispaćene žene koja, nikad nije posumnjala u Njegovu ljubav i koja je s predanjem prihvatila tako teški križ patnje da bi ga olakšala onima koji ne znaju podnijeti svoj...

ŽARKO BRZIĆ (kapelan 1947)

ZALJUBLJENIK DJEČJEG SVIJETA

UZ 125. GODIŠNJICU ROĐENJA JAGODE TRUHELKE

Na početku hrvatske realističke dječje književnosti nalazi se ime vrijedne spisateljice Jagode Truhelke. Ona je udarila temelje toj vrsti književnog stvaralaštva i otkrila čitaocima bogati unutrašnji svijet djetinjstva kojeg ni sami nismo bili često svjesni. I danas našim mališanima pruža zdravu duhovnu hranu toplim i zanimljivim doživljajima koji su svojstveni toj dobi. Kad smo u nedoumici što ćemo pružiti našim najmlađima, posegnimo za djelima naše spisateljice koja će ih sigurno, uz svježinu i napetost radnje, zabaviti i oplemeniti te potaknuti na dobro. Još su uvijek suvremene Truhelkine riječi:

»Nema boljeg i pouzdanijeg prijatelja, k tomu strpljivijeg, od dobre knjige. Knjiga je učiteljica našeg djetinjstva, drugarica naše zrelosti, te razbribriga naše starosti... Dobro štivo ne pokazuje nam samo ljude da ih upoznamo nego nam pokazuje da sami sebe upoznamo, pokazuje nam čega da se okanimo a čega da se prihvatimo...«

Tragom učiteljske službe

Truhelka je rođena u Osijeku 5. veljače 1864. U svojoj autobiografiji spominje: »Osijek, to je bila prva postaja, taj stari grad na Dravi, na istoku domovine Hrvatske, glavni grad Slavonije, zemlje plemenite... Za ciče zime još isti dan kuma i babica odnesoše dijete u nedaleku crkvu da ga primi u svoje krilo i okrilje

Blažena Djevica Marija, zaštitnica donjogradske kuće Božje i vrata nebeskih...«

Oduševila se već za ranih dana pozivom svoga oca učitelja, pa je i sama završila učiteljsku školu. Tokom školovanja zasluga je pojedinih pedagoga što su u Truhelki probudili interes za čovjekov nutarnji život i tako unaprijed položili temelje njezinih kasnijih spisateljskih preokupacija. Iz toga razdoblja bilježi ove dojmove:

»Osobito su me se dojmila na preparandiji predavanja prof. Stjepana Basaričeka iz psihologije jer mi je pokazao put u jedan dotle nepoznat svijet: vlastiti unutrašnji svijet, koji svaki čovjek nosi u sebi a da samo pokoji o njemu razmišlja i obraća mu pažnju...«

Službovala je u Osijeku, Zagrebu, Gospiću, Banja Luci i Sarajevu. Voljela je svoje zvanje žarkim poletom mladog bića, želeći pod svaku cijenu pružiti djeci ne samo znanje nego u njima izgraditi humani i ljudski lik. Poklonila im je majčinsku brigu i pažnju kao porodu svog srca, pa i tada kada je susretala teškoće, nerazumijevanja, neuspjeh.

Iz Gospića gdje je proboravila punih sedam teških godina ponijela je ova sjećanja:

»Doživljavali su se crni i bijeli dani, u vrutak mladosti kapnula je i po koja gorka, ali kad se napunilo vrijeme i pozvali me na drugo mjesto, ostavila sam lički krš s mnogo suza. Zaboravila sam nemilo a ostalo u pameti samo dobro i lijepo. Nisam požalila Gospić jer sam iz njega ponijela veliko blago iskustva i ljepote tog čudesnog kraja koje mi blago ni moj rodni grad ne bi znao dati u tom opsegu i osebujnosti.«

Tako joj je svako novo mjesto pribavilo novo obogaćenje jer onomu koji svoj poziv ne vrši silom nego ljubavlju svaka će sredina donijeti nešto novo. U svakom mjestu gdje je služila, živjela je mladost koja je trebala ne samo učitelja nego pomoćnika, savjetnika, prijatelja, a Truhelka je to doista bila.

U svojoj stručnoj djelatnosti posebnu je brigu posvećivala jeziku. Nastojala je da joj učenici uzljube svoj zvučni hrvatski jezik, da se njime pravilno izražavaju

i pišu. Kao mlada učiteljica tiskala je raspravu »Hrvatski materinjski jezik u domu i školi«, u kojoj među ostalim naglašava:

»Kako je materinjski jezik duboko uvriježen u duši naroda i s njim tijesno srastao, nije ga lako iskorijeniti ni onda kada ga silnici hoće da zatru tuđim, narinutim sve dotle, dokle god je u narodu živa ljubav i budna svijest za rod i jezik. I borbe koje poradi toga nastaju, užasnije su i okrutnije od svih ratova s puškom i mačem, jer zator materinjeg jezika ide za tim da uništi narodni život, da podsječe životnu žilu, narodnu slobodu i samostalnost duševnu . . .«

Nakon devet godina službovanja u Banjoj Luci i petnaest godina u Sarajevu, zatražila je 1925. umirovljenje i odlazi u svoj voljeni Zagreb, gdje se isključivo posvećuje književnoj djelatnosti do svoje smrti 1957.

»Tako se krug moga života« — priča Truhelka — »pomalo zatvara. Bio je život dug, bilo je svjetla i sjena, bilo je rada i uspjeha, pa i neuspjeha . . . No bilo kako bilo, nikako ne bih htjela da je bilo drugačije nego onako kako je bilo. I zato hvala na svemu Onome koji sve daje . . .«

Kroz književna ostvarenja

Truhelka je okušala svoj spisateljski talenat u raznim vrstama književnog stvaralaštva s većim ili manjim uspjesima. Iz toga širokog opusa izdvajamo povijesni roman »Vojače«, čija se radnja zbiva u razdiranoj Bosni u 15. stoljeću. Zatim roman »Zlatko«, u kojem se na izuzetni način očituje majčina ljubav prema djetetu kao i djetetova ljubav prema majci.

Knjiga »U carstvu duše« napisana je u obliku pisma svojoj učenici. Želi u njima potaknuti kompletan razvoj osobnosti mladih djevojaka izgrađujući um, volju i srce. Uz to nastoji ih oduševiti lijepom knjigom, posebno poezijom, i drugim umjetničkim granama. Premda je ta knjiga vremenski pisana daleko od naših prilika, ipak se u njoj još uvijek nalazi istinsko blago

misli, poticaja i sudova vrijednih za svako vrijeme i svako pokoljenje.

U svojem zadnjem pismu, govoreći o istinskoj ljepoti i dostojanstvu žene u ogledalu divnih povijesnih uzora, preporuča slijedeće:

»Učenice moje, naš je posao završen. Rekoh ti što sam imala reći. I najposlije, kad spoznaš istinu koliko mogneš, imaj otvorene oči za pojave života, sudi o njima trijezno i razborito, idi svijetom naprijed, ali ostaj svoja, daj od svoga blaga duševnoga kojima ga bude trebalo, ali zadahni sve svoje umovanje i življenje, sav svoj odnošaj prema svijetu i čovjeku iskrenošću i toplinom srca . . . Nikakva zasluga i nikakvi talenti ne mogu zauzeti mjesto dobrom srcu . . . Dobrota je doista najveća mudrost. To bi morala biti prva istina u programu ženskih poziva . . .«

Najsnažnije i najumjetničkije je njezino djelo trilogija »Zlatni danci«, »Bogorodičine trešnje« i »Dusi domaćeg ognjišta«.

Tu je došla do izražaja njezina sposobnost psihološkog prodiranja u dječji svijet zbilje i mašte. Na jedan lagan, miran i nenametljiv način zahvaća u okviru jedne učiteljske obitelji, rast i brojne dogodovštine djevojčice Anice i njezina dva brata, Ćire i Dragoša, budeći u njima osjećaj odgovornosti za dar života. U pravom nam se svjetlu otkrivaju djeca sa svojom nevinošću i poučljivošću, nestašlucima i prkosima, radostima i tugama, sanjarenjima i zbiljama. To je život kakav smo ga i sami, više ili manje, proživljavali i kojeg se često s nostalgijom u srcu sjećamo i o njemu pričamo.

Spisateljica je uspjela čitaocima dočarati tako uvjerljivo i živo dječju psihu jer se unutra kriju njezini vlastiti doživljaji iz nezaboravnog rodnog Osijeka. I kao što je Zagreb imao Šenou, koji ga je ovjekovječio u svojim romanima, tako je i Osijek imao svoju Truhelku.

Svojim gipkim stilom i slikovitim poredbama spisateljica je udahnula život i mrtvoj prirodi. Podsjećam samo na onaj prekrasni odlomak iz priče »Baka i bašča uoči smrti.« U svakom biću na zemlji, u svakoj biljci i

svakoj prirodnoj pojavi, učila je baka, treba gledati i čitati Božju poruku koju nam On preko nje šalje.

»Čuješ li« — pitala bi odjednom baka — »kako svira vjetar kroz oguljeno granje voćaka, kako šušti po uvelom lišću kukuruza i uzdiše kroz travu i biljke? I to je glasnik Božji što nosi vijest od vlatka do vlatka i šapće u uši učmalom rašću i zakašnjelim cvjetovima da je brzo kraj. I doista, šušne sad blizu, sad dalje, tamo nešto prsne, ondje zapraska, a kukuruzova se stabljika leluja amo tamo, suncokreti glavinjaju zamotani u svoje lišće kao žene narikače u samrtničkom plaštu . . .« Ja sve to tako slušam i onda kažem upirući se podbratkom o svoj štap: »Tako je to, sinko moj . . . Sve to živi i izvija svoj vijek i radi kao i mi ljudi. A kad dođe vrijeme i presahne vrelo života, skloni se umorno k zemlji i vrati se majci svega živoga, zemljici crnoj . . .«

Kao da pred sobom imamo one predivne stranice poznatog ruskog pisca Maksima Gorkog u njegovu »Djetinjstvu« u kojima je majstorski oživio lik svoje bake.

Dobrota je jamstvo sreće

Sigurno da je Truhelka kao pedagog nastojala preko svojih djela pružiti mladim srcima ono najljepše što je sama posjedovala, a očitovalo se u iskrenoj i neumornoj dobroti. S tim u vezi nezaboravne su one završne misli iz priče »Zvonarček i njegova majka«. Nakon smrti svoje majke mali Mijo ostao je pravo siroče bez igdje ikoga na svijetu. Pao je u oči mjesnom liječniku koji je u nekoj epidemiji izgubio dvoje malene djece. Providnost mu je nadahnula plemenitu misao da posvoji sirotana Miju koji na zemlji više nikoga nema. I spisateljica ovako zaključuje priču:

»Mijo će ispuniti nade dobrotvora. Izučit će i on za liječnika. I kad jednom postane svoj, neće mu moći bolje uzvratiti ljubav i brigu za svoju sreću nego da nastavi njegovo djelo čovjekoljubivosti. Liječit će bolne i sirote. Time će bolje zasvjedočiti svoju zahvalnost nego što bi mogli svi hvalospjevi i spomenici svijeta. On će podići spomenik svom dobrotvoru ne samo u svom

srcu nego i u srcima onih kojima će on donositi pomoć . . .«

S tim mislima o nesebičnoj dobroti koja najbolje osmišljava ove kratke zemaljske dane i čini ih plodonosnim završit ću ovaj prikaz. Napisala ih je Truhelka u spomenutoj knjizi »U carstvu duše«, kao da nas želi ohrabriti u trenucima kad se u službi svoga poziva umorimo i osjetimo napast da se ogradimo od drugih i povučemo u kulu svoje sebičnosti:

»Najbolje jamstvo za osobnu sreću jest srce bez zavisti i puno dobrote. Nitko nije suviše ni siromašan ni suviše slab da ne bi mogao nekom dobro činiti . . . Nijednom čovjeku nije uskraćen blagoslov i radost dobrotvornosti. Kao što je dobro srce sigurno jamstvo trajnoj sreći, tako sebična ćud pribavlja čovjeku nesretan život. Iz sebične ćudi izviru sva neplodna čuvstva koja su zapreka zdravu i valjanu razvitku života i pojedinaca i svega ljudskog roda . . .«

Da Jagoda Truhelka nije ništa drugo napisala nego samo istaknula i potvrdila ove stare i vjekovnim iskustvom utvrđene istine, zaslužila bi da joj ne zamre uspomena u svim našim naraštajima. Jer svi mi živimo od dobrote drugih, a ta nije ništa drugo nego svijetli odraz neizrecive i beskrajne dobrote Božje.

Dr IVAN KOPIĆ

Rođen 11. 11. 1926. u Podravskoj Slatini. U srpnju 1950. godine postaje kapelanom u Bošnjacima, da bi odmah po smrti župnika Marijana Galovića u kolovozu iste godine, postao upraviteljem župe i na toj službi ostao do kraja godine. Nakon župnikovanja u Rajevom Selu i Radikovcima postaje profesorom i odgojiteljem u đakovačkom Sjemeništu. Umro je 25. srpnja 1982. godine.

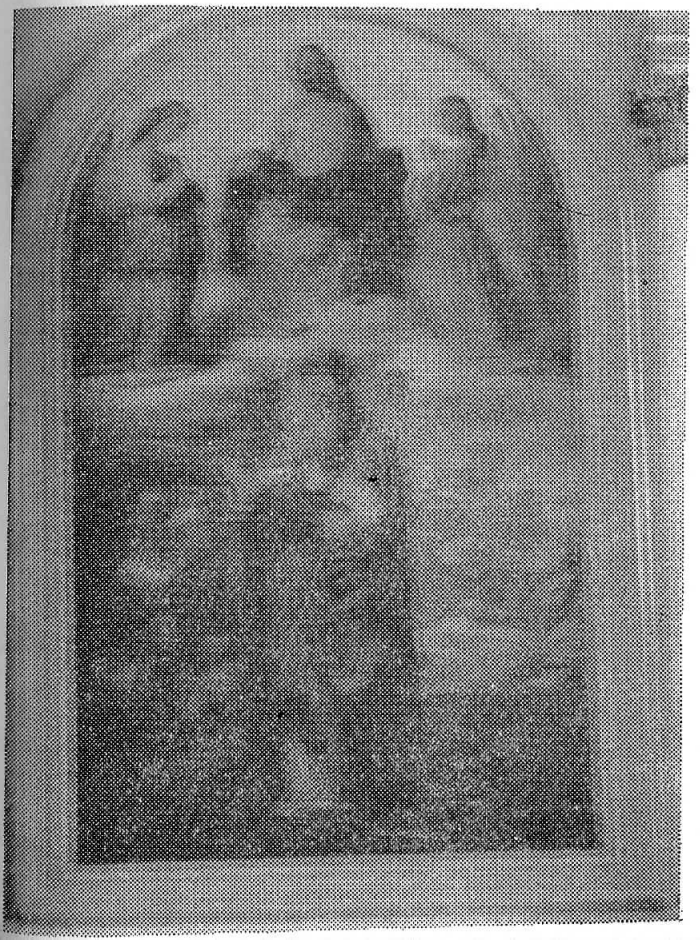

Dr IVAN KOPIĆ
(Kapelan 1950)

JEDNA SVETOST U RAZLIČITIM SLUŽBAMA

Prije svega Pastiri stada moraju po slici velikog i vječnog Svećenika, Pastira i Biskupa naših duša izvršavati svoju službu sveto i s poletom, ponizno i snažno da ona tako ispunjena bude za njih uzvišeno sredstvo posvećenja. Izabrani za puninu svećeništva, obdareni su sakramentalnom milosti, da bi po molitvi, žrtvi i propovijedanju, svakim oblikom biskupske brige i služenja, izvršavali savršenu službu pastirske ljubavi[5], neka se ne boje položiti svoj život za ovce i da postavši uzorom stadu, svojim primjerom potiču Crkvu svaki dan na veću svetost.

Svećenici, slično redu biskupa, kojima su duhovna kruna,[6] sudionici u milosti njihove službe, po Kristu, vječnom i jedinom posredniku svakidašnjim izvršavanjem svoje službe neka rastu u ljubavi prema Bogu i bližnjemu, čuvaju vez svećeničkog zajedništva, neka obiluju u svakom duhovnom dobru i dadu svima živo svjedočanstvo Boga,[7] najtečući se s onim svećenicima koji su tokom vjekova u poniznom, često i skrivenom služenju ostavili presjajan izgled svetosti. Njihova hvala jest u

[5] Usp. Sv. TOMA, Summa Theol. II-II. q. 184, a. 5 i 6. De perf. vitae spir., c. 18. ORIGEN, In Is. Hom 6, 1; PG 13,239.

[6] Usp. Sv. IGNACIJE M., Magn. 13,1; izd. Frunk, 1, str. 241.

[7] Usp. PIO X, Nagovor Haerent animo, 4. VIII. 1908, ASS 41 (1908) str. 560 sl. C. I. C. can. 124. PIO XI, Enc. Ad chatholici sacerdotii, 30. XII. 1935, ASS 28 (1936) str. 22. sl.

Crkvi Božjoj. Moleći po službi i prikazujući žrtvu za svoj puk i cijeli Božji narod, znajući što čine[8] i nasljedujući ono čime se bave, umjesto da im apostolske brige, opasnosti i patnje budu zaprekom, neka se radije po njima uspinju k višoj svetosti, obilnijom kontemplacijom neka hrane i daju poleta svome djelovanju na ohrabrenje cijele Crkve. Svi svećenici, a posebno oni koji se po posebnom naslovu svoga ređenja nazivaju biskupijskima, neka se sjete koliko njihovom posvećenju doprinosi vjerna povezanost i širokogrudna suradnja sa svojim biskupom.

Na poseban način su dionici misije i milosti vrhovnog Svećenika i službenici nižeg reda, u prvom redu đakoni, koji se — služeći tajnama Krista i Crkve[9] — moraju držati čisti od svake mane i svi ugađati Bogu te nastojati da čine svako dobro pred ljudima (usp. 1 Tim 3,8—10 i 12—13). Klerici koje je Gospodin pozvao i postavio u svoj dio moraju svoju pamet i srce oblikovati prema tom značajnom izboru (izabiranju): ustrajanju u molitvi, ražareni ljubavlju, da misle sve ono što je istinito, pravedno i dobro, a sve da dovršuju na slavu i čast Božiju. Njima su blizi oni laici, odabrani od Boga, koje biskup zove da se sasma predaju apostolskom djelu i da rade s mnogo ploda na njivi Gospodnjoj.[10]

Bračni pak drugovi i kršćanski roditelji treba da slijede vlastiti put, vjerni u ljubavi, i da se u toku cijeloga života podržavaju međusobno u milosti, a porod, dragovoljno od Boga primljen, da prožimaju kršćanskom naukom i i evanđeoskim krepostima. Tako, naime, svima pružaju primjer neumorne i širokogrudne ljubavi, izgrađuju bratstvo ljubavi i postaju svjedoci i suradnici plodnosti Majke Crkve, kao znak i sudioništvo one ljubavi kojom je Krist ljubio svoju Zaručnicu i sebe predao za nju[11] Sličan primjer, na drugi način, daju udovci i neoženjeni koji sami mogu veoma mnogo pridonijeti svetosti i radinosti u Crkvi. Oni pak koji često rade teške poslove moraju sami sebe usavršavati u ljudskim djelima, pomagati sugrađane, unapređivati čitavo društvo i cio svijet. Također neka nasljeduju Krista u djelatnoj ljubavi — njegove su ruke radile tesarske poslove i on uvijek radi s Ocem na spasenje sviju — veseleći se u nadi, noseći jedan drugoga i samim svojim svakodnevnim radom uspinju se k višoj svetosti, pa i apostolskoj.

Neka znaju da se s Kristom, koji je trpio za spas svijeta, posebno sjedinjuju oni koji su pritisnuti siromaštvom, slabošću, bolešću, raznim poteškoćama, ili trpe progonstvo zbog pravde; njih je Gospodin u Evanđelju nazvao blaženima i njih će »Bog ... svake milosti, koji nas je pozvao na vječnu slavu u Kristu Isusu, poslije malih patnja, sam usavršiti, učvrstiti i okrijepiti« (1 Pt 5,10).

Svi će se, dakle, vjernici u svojim životnim prilikama, dužnostima i okolnostima i pomoću ovoga svaki dan sve više posvećivati, ako sve s vjerom primaju iz ruke nebeskog Oca i surađuju s Božjom voljom, očitujući svima u samoj vremenitoj službi ljubav kojom je Bog ljubio svijet.

Ljudske poslove možemo razlikovati s različitih stajališta: teški-laki, korisni-nekorisni, ali i: profani i sakralni. Uzeli smo tu strane izraze, jer ako bismo se htjeli izraziti našim riječima, one bi bile ipak nekako višeznačne. Ti pojmovi (sakralno-profano) nemaju još po sebi moralne kvalifikacije, i jedan i drugi mogu biti spojeni oznakom: grešno ili sveto (moralno savršeno). Na primjer, netko može činiti nešto sakralno, podjeljivati neki sakramenat, a pri tom griješiti, jer ga, uzimimo, podjeljuje nedopušteno. Netko može obavljati profani posao i tim se poslom posvećivati, napredovati

[8] Red svećeničkog ređenja, uvodni nagovor.

[9] Usp. sv. IGNACIJE Muč. Trall, 2, 3, izd. Frunk, I, str. 244.

[10] Usp. PIO XII, Nagovor Sous la maternelle protestion, 9. XII. 1957, AAS 50 (1958) str. 36.

[11] PIO XI, Enc. Casti Connubii, 31. XII. 1930, ASS 22 (1930), str. 548. sl. Usp. Sv. IVAN ZLAT., In Ephes. Hom 20, 2. PG 62, 136. sl.

u kršćanskoj savršenosti, na primjer, prodavajući robu u trgovini. Neke sakralne poslove mogu činiti svi (kršćani): moliti, prikazivati Kristovu žrtvu, drugi su pak pridržani osobama za to osposobljenim sakramentom sv. Reda (pretvorba, odrješenje ...). Slično, neke profane poslove (gotovo sve) mogu činiti svi, i laici i biskupi (npr. čistiti cipele), dok su neki profani poslovi pozitivnim crkvenim zakonom zabranjeni klericima (npr. baviti se trgovinom, liječničkom praksom). Ne zato što ti poslovi ne bi bili dolični ili što bi bili manje vrijedni, nego jer mogu biti nezgodni ili opasni za onoga kojemu je povjerena sakralna služba. Isus nije istjerao trgovce iz hrama zato što bi bio protiv trgovine, nego je bio samo protiv trgovine u hramu. Iz toga proizlazi da, na primjer, biskup zato što je biskup nema veće mogućnosti za posvećenje od fizičkog radnika koji radi samo fizičke, profane poslove. Sabor uči da svi moraju činiti svoje poslove dobro, svjesni da time čine volju Božju i koliko ih onda čine s više ljubavi, više se posvećuju.

1. Biskupi

Sabor navodi različite staleže u Crkvi, spominje njihove osnovne obaveze i poslove i tako praktički pokazuje kako se čovjek u pojedinom staležu zapravo posvećuje. Prvo govori biskupima, kaže »ponajprije« (imprimis). Budući da su biskupi, jer imaju puninu sakramenta sv. Reda, najbliži trostrukoj službi Kristovoj, red je da se i trude oko svog posvećenja. Mi bismo tu možda mogli citirati Mažuranića: »Dobar pastir je što kaže inom, i sam svojim potvrđuje činom.« Njihovo svećeništvo jest put, mjesto njihova posvećivanja. To jest, ako svoju pastirsku službu budu vršili sveto, s poletom, ponizno i snažno, to vršenje njihove službe jest područje njihova posvećenja. Znači: ako bi neki biskup, uzmimo, puno molio, a onda razgovarao sa svojim svećenikom mrzovoljasto, »odozgo«, on se stvarno ne bi posvećivao. Molitva, koliko god bila duga, »pobožna«, nama nije dovoljna za posvećenje ako nakon nje ne slijede djela učinjena prema Božjoj volji. Ili, Sabor stavlja

biskupima za uzor Krista, kojeg ovdje na zemlji predstavljaju onima koji su im povjereni. A Krist se molio, žrtvovao, propovijedao, brinuo s pastirskom ljubavi te na koncu i svoj život položio za svoje. To isto se traži i od biskupa, to jest da moli kao što je Krist molio, da propovijeda kao što je Krist propovijedao ... to jest sa savršenom pastirskom ljubavi. Za to ih osposobljava i sakramentalna milost. Nisu, naime, samo primili poslanje pastira i ovlaštenja kako bi mogli izvršavati svoje poslanje, nego i sakramentalnu milost, koja im pomaže da poslanje izvrše sveto, na svoje osobno posvećenje. Nešto još više o tome Sabor će reći u Dekretu o pastirskoj službi biskupa, kao što ni o pozivu na svetost svećenika ne govori samo ovdje, nego znatno više u Dekretu o životu i radu svećenika.

Kojiput možemo čuti: važnije je da biskup bude razborit nego svetac. Sigurno, biskup mora biti razborit, no svetac ne mora biti ni čudak ni nerazborit. Možda bi trebalo malo raščistiti s pojmom »svetac«? U čemu je, konačno, svetost? Možda bi se moglo reći: u izvršavanju dviju najvećih zapovijedi u Zakonu. Ili: u životu koji je stvarno usklađen s Pavlovim »Himnom ljubavi« u 1 Kor 13? No tu se radi o još nečemu. U četvrtom stoljeću proširila se sjev. Afrikom zabluda donatista da valjanost nekog (sakramentalnog) čina ovisi o svetosti djelitelja. Kasnije će se ona još javljati, npr. kod Wicklifa, koji čak tvrdi da ni vladar ne može vladati ako je u teškom grijehu. Protiv te nauke Tridentinski je sabor naučavao da valjanost sakramenata Novog saveza ne ovisi ni o svetosti ni o vjeri djelitelja; sakramenti djeluju »ex opere operato« (iz izvršenog djela).[14] No tu nauku Tridentinskog sabora ne bismo smjeli nikako tumačiti tako da nije važna svetost djelitelja i da ona nema nikakva učinka. Biskup mora, međutim, i naučavati, mora »svojim primjerom poticati Crkvu svaki dan na sve veću svetost«. Ali ne radi se ni o primjeru samo. Sv. Pavao piše: »Naprotiv, ako se ja i izlijevam za žrtvu i bogoslužje, za vjeru našu, radostan

[14] Conciliorum Oecumenicorum decreta, Herder 1962 (2), str. 661, red. 4—6 (Sessie VII, Decretum primum, canon 8).

sam i radujem se sa svima vama« (Fil 2, 17); »Radujem se sada dok trpim za vas i u svom tijelu dopunjam ono što nedostaje mukama Kristovim za Tijelo njegovo, za Crkvu« (Kol 1, 24). Biskup (i prezbiteri) nisu samo svećenici, morali bi biti i sužrtve s Kristom, pa svojim pregaranjem i svojom svetošću biti suspasitelji svoje braće. To njihovo nastojanje nije samo primjer, već ima i svoju nadnaravnu učinkovnost. A u čemu je ta svetost, to žrtvovanje? Da biskup svoju službu obavlja »sveto, s poletom, ponizno i snažno«, »s pastirskom ljubavlju.«. Ako to uspije, puno je učinio za svoje posvećenje i za svoju braću.

2. Prezbiteri

Drugi vatikanski sabor iznio je nauk o prezbiterskoj duhovnosti napose u Dekretu o životu i radu svećenika. Ovdje se zato samo ističu one osnovne oznake svećeničke duhovnosti. A budući da je Dekret na Saboru izglasan više od godinu dana kasnije, možemo uočiti i jednu razliku između ta dva dokumenta. No o tom kasnije.

O povezanosti biskupske i svećeničke službe (i reda) ova je Uredba već govorila u čl. 28. Potrebno je imati u vidu što je ondje rečeno jer se bez toga ne može dobro razumjeti ni ovaj odlomak u čl. 41. A od povezanosti svećeničke službe s biskupom i s njegovom službom Sabor prelazi na izlaganje svojstva svećeničke duhovnosti i savršenosti.

Kao i za biskupe, Sabor i za prezbitere ističe na prvom mjestu izvršavanje svakidašnje službe kao »mjesto« njihova posvećenja. Te službe svećenika mogu biti različite: netko je župnik, drugi kapelan, treći kateheta ili profesor teologije. To je njihova služba i to im je put i sredstvo posvećenja. Primajući »stranku« (?!) u uredu, župnik je pozvan da tu, u tom susretu, razgovoru, izgrađuje svoju svetost, jer tu mu je često dobra prilika da raste u ljubavi prema Bogu i bližnjemu. Koliko puta će se od njega tražiti svladavanje samoga sebe, podnošenje brata, potpuno suživljavanje s njime.

Činjenica je da ljudi vrlo često prosuđuju Boga po svećeniku i po njegovu ponašanju. Ako je Crkva sakramenat Krista, prilika susreta s Bogom, činjenica je da je svećenik često »sakramenat Crkve«, to jest ljudi doživljavaju u susretu s njime i Crkvu, i Krista, i Boga. Zato se od prezbitera traži da ne bude ni »činovnik«, ni »gromovnik«, pa ni »kozer«, nego glasnik Božje ljubavi koju ljudi u njemu susreću. A koliko li se tek ljubavi traži u ispovjedaonici, gdje bratu, čovjeku, grešniku, moramo pomoći da tu doživi susret s Kristom, koji je došao tražiti i spasiti grešnike, koji je za njih umro? Zar nisu ispovijedajući u ispovjedaonici posvetili prvenstveno sebe sveti župnik Arški, blaženi Leopold Mandić ili o. Antić? U njima nisu ljudi nalazili ni inkvizitore, ni gromovnike, ni suce, već ljude koji su ih ljubili i zato ih razumjeli i tako dovodili do Kristove ljubavi.

Sabor dalje traži čuvanje svećeničkog zajedništva, o kojem će poslije u PO mnogo govoriti. Sudioništvo u svećeništvu nije sasma pravna ili moralna, nego ontološka sakramentalna stvarnost (vidi čl. 28), a danas postaje sve više i pitanje »biti ili ne biti«.

Lako je uočiti da današnji svijet, unatoč još jakom individualističkom mentalitetu sve više ide prema zajedništvu. A Sabor baš u ovom dokumentu veoma ističe Crkvu kao Mistično tijelo Kristovo, kao zajedništvo. Sav je Sabor ne samo pastoralni, nego i ekumenski, prenosi Kristovu molitvu: »Da svi budu jedno« (Iv 17, 21), a to su snažno naglašavali i Ivan XXIII. i Pavao VI.

Napisano je Knjizi Postanka: »Nije dobro da čovjek bude sam« (2,18). Istina, te riječi prvenstveno govore o ženidbi, ali izriču stvarnost čovjekove i naravi i nadnaravi. Naime, dok jedni upostavljaju i žive u zajednici sklapajući brak, drugi ulaze u samostan, u zajednicu, koja je na nadnaravnim temeljima, prožeta Božjom ljubavi. Svećenik »radi kraljevstva nebeskoga« (Mt 19,12) živi u djevičanstvu, ne u obitelji, toj naravnoj zajednici, ne živi ni u samostanskoj zajednici braće, postaje osamljenik. On bi, dakako, morao biti jezgro, ili možda, još bolje, »kvasac«, otkupljenja zajednice koja mu je

povjerena, morao bi stvarati često puta zajednicu posve ispočetka, ali ako je sam, pogotovu ako je odgajan da bude sam, nije dorastao tom svom zadatku. Ne, ni svećeniku nije »dobro da je sam«. On mora dolaziti iz zajednice, u sebi mora nositi kvasac zajednice, »čuvati vezu zajedništva« sa svećenicima okupljenima oko svog biskupa. Prezbiterij nije samo naziv, neko ontološka stvarnost povezanosti dionika istoga Reda; kao što ni Crkva nije samo naziv, nego ontološka stvarnost jedinstva dionika istoga Krista. Prezbiteri su već povezani međusobno (i s laicima) pripadnošću jednome Kristovu Tijelu, ali im Red donosi novi, viši, jači i snažniji način povezanosti. Zato je posve logično: koliko je prezbiter više ostvario u svome životu ono jedinstvo Mističnog tijela. Nema valjda svećenika koji ne bi htio bar donekle okupljati one koji su mu povjereni, ali osobno ostaje »sam«, okupit će možda svojim naravnim sposobnostima ljude oko sebe, no budući da sam ne podržava most jedinstva preko prezbiterija (i biskupa) s Crkvom, ne može uspostaviti ni jedinstvo osoba okupljenih oko sebe s Crkvom, s Kristom. On je središte okupljanja, ne Krist zapravo. A budući da je svećenik unatoč svim svojim naravnim sposobnostima ipak ograničen, prije ili kasnije mora doći do razočaranja onih koje je okupio oko sebe, jer oni konačno ipak ne traže čovjeka, nego Boga. I kad prezbiter uvidi da ga ljudi napuštaju, da su se razočarali, sam dolazi u krizu govori o frustraciji svoga svećeništva. Mnoga je kriza svećenika počela baš ovdje.

O zajedništvu svećenika danas nakon Sabora govori se mnogo, pokušava se mnogo, a što se ostvaruje...? Možda previše tražimo uzore za zajedništvo u ljudskom društvu, a premalo ili ništa u Onome prema čijoj smo slici stvoreni, koji nije Osamljenik, već su Trojica, koji su toliko jedno da su jedan Bog. Već je Sabor za cijelu Crkvu rekao u LG (čl. 4): »Narod skupljen jedinstvom Oca, Sina i Duha Svetoga«, a ovo onda to više vrijedi za prezbiterij. Isto tako Sabor u istom ovom dokumentu u čl. 9. veli: »No On je ipak htio da ljude ne posvećuje i ne spašava pojedinačno i nezavisno jedne

od drugih, nego tako da ih učini narodom...« Bog nas zove k sebi, ali ne da idemo sami, već nas zove u zajednici s drugima — i svećenik pripada u Božji narod — na prvom mjestu, sigurno, s braćom iz prezbiterija. Ali mentalitet svećenika individualista previše je jak. Htjeli bismo voditi druge, no još ne znamo prihvatiti ruku brata svećenika pa ići zajedno s njime.

Možda je dobro upozoriti na Isusov »recept apostolata«: »Kao što si ti, Oče, u meni i ja u tebi, neka i oni u nama budu (jedno), te svijet uzvjeruje da si me ti poslao« (Iv 17,20—21; usp. cijeli tekst).

Danas se mnogo govori o uspjehu ili, bolje, o vanjskim efektima. Štoviše, to je mjerilo prosuđivanja ljudi. Dosta je podsjetiti se filmskih ili nogometnih »zvijezda«. Svi bismo mi htjeli da nam se ljudi dive, da priznaju što smo i koliko smo (mnogo) učinili. Ni svećenik nije oslobođen takvih »željica«. Kao čovjeku, i njemu je stalo do toga da se priznaje njegov trud. Samo je njegova napast suptilnija, no time i opasnija. Pozvan na Božiju njivu, često zaboravlja onu Pavlovu: »Tako niti je što onaj tko sadi, ni onaj tko zalijeva, nego Bog koji daje rasti« (1 Kor 3,7). »Jedan sije, drugi žanje« (Iv 4,37), rekao je sam Isus. Sabor ne poziva svećenike da se natječu u blistavim uspjesima, nego u »poniznu i skrivenu služenju«.

Sigurno, svećenik je osobno u velikoj napasti, jer je Krist u njega stavio svoju moć, posebno u sakramentima, predao mu djeličak svoje pastirske službe i učiteljstva, pa svećenik lako može svoju »službu« gledati prvenstveno kroz prizmu »vlasti«, umjesto da je svjestan kako je »ovlašten« služiti. Nije bez razloga Krist na Sveti četvrtak, kad je — po općem mišljenju — konačno uspostavio novozavjetno svećeništvo, prije toga prao apostolima noge, rekavši: »Primjer sam vam dao da i vi činite kao što ja vama učinih« (Iv 13, 15). Kad bi svećenici jedni drugima, pa i Božjem narodu, malo češće »prali noge«, davali bi sigurno snažno svjedočenje svetosti i time bi ispunjali svrhu svoga svećeništva.

Koncil, nadalje, navodi riječi iz (tadašnjeg) Obreda svećeničkog ređenja »znajući što čine i nasljedujući ono čime se bave« te iznosi težak problem svećenikova života, o kojemu će kasnije, u Dekretu o životu i radu svećenika, govoriti opširnije i jasnijim riječima. Sabor uočava činjenicu da apostolske brige, opasnosti i patnje mogu biti zaprekom duhovnom životu. Da to ne bude, citirajući Obrednik, Sabor poziva svećenika na kontemplaciju u njegovu služenju.

Bilo je već na početku spomenuto po staroj ascetici svećenicima nije bilo mjesto u staležima savršenosti. Smatrali to koliko hoćemo nelogičnim, tako se prosuđivalo. Uviđajući tu nelogičnost, na Saboru je, na primjer, đakovački biskup Stj. Bäuerlein bio predložio da se svećenici — budući da su sudionici biskupova svećeništva, smatraju i pripadnicima »stečene savršenosti«, kamo su bili svrstani biskupi.[15] Ascetika je, vidjeli smo, drukčije rješavala stvar, potičući svećenike da nasljeduju redovnike, monahe. Te su redovničke prakse bile najčešće: Časoslov, razmatranje, (krunica), duhovne vježbe (bar svake treće godine); tu je, dakako, spadalo i služenje mise i kad to nije bilo za prisutni puk, te s tim povezana pričest. Neke je prakse naredio svećenicima i crkveni zakonik (Corpus Iuris Canonici, can. 124—126): pohod Presvetom, ispit savjesti, češća ispovijed. Sigurno je to mnogo pomoglo svećenicima u njihovu duhovnom životu, to ih je držalo »na visini«. Također je sigurno da je takva praksa i danas svećenikovu duhovnom životu i te kako potrebna. No činjenica je da se današnji svećenici, kako veli PO u br. 14, »zapleteni i rastrgani premnogim dužnostima svoje službe — ne mogu a da se bez tjeskobe ne pitaju kako bi s vanjskom djelatnošću mogli spojiti u jedinstvo svoj unutrašnji život«. I Sabor nastavlja: »To jedinstvo života ne može se postići ni pukim vanjskim sređivanjem pastoralnih obaveza, a ni samom praksom pobožnih vježbi, koliko god to inače može koristiti.« Postavivši problem Sabor nudi rješenje: »Svećenici mogu izgraditi to jedinstvo

[15] AV vol. II, dio III, str. 387—388.

slijedeći u vršenju službe primjer Krista Gospodina, kojemu je bila hrana činiti volju onoga koji ga je poslao da dovrši njegovo djelo.«

Ako se — po duhu nauke Sabora — lončar posvećuje praveći lonce, jer je to za njega Božja volja, onda se svećenik posvećuje katehiziranjem, ispovijedanjem, blagoslovom kuća... Lončaru je dovoljno da s ljubavlju ispunja volju Božju, a ni od svećenika se ne traži više. Samo ondje su predmet rada lonci, a ovdje sinovi Božji, bića za koja je Krist umro, ne »stranke«, »penitenti«, »šmrkavci«, ne! Djeca Božja! Njima mora ponizno služiti, imajući pred očima Krista, kojemu zapravo služi (ili ne služi). »Zaista, kažem vam, što god (ne) učiniste jednome od ove moje najmanje braće, meni (ne) učiniste« (Mt 25,31—46). Nekad su se mnogo isticala različita svojevoljna mrtvljenja, a danas ona više nisu u modi. Danas se traži neprestano mrtvljenje u odnosu s ljudima: biti strpljiv s dodadnima, miran s arogantnima, žalostan s žalosnima, veseo s radosnima, podnositi druge. Zbog drugih ne može se to činiti cio dan, to postaje besmisleno jer je preteško. No postaje moguće ako se to čini zbog Krista, iz ljubavi prema Ocu. A to znači da njih treba neprestano imati pred očima, susrećući i u najvećoj gužvi ljude, neprestano kontemplirati.

I konačno Sabor poziva svećenike (napose biskupijske) na povezanost i na suradnju s biskupom. Poziva ih govoreći o posvećenju. Ima više razloga, ako prvi jest činjenica da je i biskup »bližnji«, da i njega treba nekad »podnositi«, ne kritizirati; valja ga nastojati razumjeti, razveseliti. Ukratko, i na odnos prema biskupu odnosi se Kristova zapovijed ljubavi. Možda i češće nego što se to misli biskup treba milosrdnog Samaritanca, a toliki svećenici i službenici Crkve »vidješe i prođoše«, ostaviše ga ponekad samog smrvljenog teretom njegove službe. Nadalje, radi se i o činjenici da je biskup ontološko središte prezbiterija! Svećenik poprisutnjuje ne samo Krista nego i biskupa u svojoj službi, pa kao što mora biti povezan s Kristom, slično mora biti povezan i s biskupom. Ako, naime, Krist i biskup

nisu njemu prisutni, kako ih učiniti prisutnima drugima?. Sv. Ignacije Antiohijski napisao je u svojoj poslanici Smirnjanima: »Slijedite svi biskupa kao što Isus Krist (slijedi) Oca i (slijedite) zbor starješina kao da su apostoli: poštujte, dalje, đakone kao zakon Božji. Bez biskupa neka nitko ne čini ništa od onoga što se tiče Crkve. Neka se drži valjanom ona Euharistija koju slavi biskup ili onaj koga on ovlasti.«[16] Možda kao neka analogija: povezanost jedne lokalne Crkve s općom Crkvom ide preko biskupa; on mora biti u jedinstvu s Rimskim biskupom i biskupskim kolegijem. Ako on nije s njima povezan i u jedinstvu, nije ni njegova lokalna zajednica. Slično bi se možda moglo reći i za župu. Ona je u lokalnu Crkvu povezana prvenstveno preko župnika, pa ako on nije u zajedništvu sa svojim biskupom i prezbiterijem, po kojem je onda njegova župa u zajedništvu Crkve? Zbog toga svećeniku nije na prvom mjestu autoritet biskupa kao nekog šefa, nego kao neki kanal, lanac, kojim je povezan s Crkvom, po kojemu je u jedinstvu s Kristom, jedinim pravim velikim Svećenikom. I svećenik je čovjek. I biskup je čovjek. Zbog toga je i te kako potrebna čvrsta vjera, ponekad i slijepo povjerenje da Bog ipak sve drži u rukama, da i neke — po svećenikovu mišljenju — pogrešne poteze biskupa (koji je u jedinstvu Crkve) i može i hoće ipak okrenuti na dobro. Sigurno je da nije uvijek lako biti u jedinstvu s biskupom, stalno prihvaćati njegovu volju kao Božju volju. Nije lako, sigurno — baš zato i jest to, kaže Sabor, jedan od putova svećenikova posvećenja.

3. Drugi službenici Crkve

Sabor govori o đakonima, drugim klericima (koji se pripremaju za svećeništvo) i onima laicima kojima je životni poziv neka služba u Crkvi. Potrebno je, međutim, odmah na početku upozoriti da se od izglasavanja ove Uredbe štošta dogodilo u Crkvi. Kao što je poznato

[16] Smyrn. 8, 1; PG 5, 713.

iz čl. 29. ove Uredbe, Sabor predviđa ponovnu uspostavu đakona, koji će biti i ostati samo đakoni. Neće im to, kao dosada, biti samo kratkotrajna stepenica na putu do svećeništva, kako je to u zapadnoj Crkvi bilo već stoljećima. Naime, poslije Koncila Pavao VI. uvodi u zapadnu Crkvu ponovno ustanovu oženjenih đakona. Nadalje »kleričkim staležom« smatraju se samo đakoni, svećenici i biskupi, pa se sada tek prije đakonskog ređenja pojedinac prima u klerički stalež, a ne kao prije na početku bogoslovnog studija. Nadalje, neki laici mogu danas, ostajući laici, primati neke posebne »službe« u Crkvi, npr. službu »čitača«. Biskup može, nadalje, dopustiti pojedinim laicima da dijele pričest, što su nekoć mogli tek đakoni. Sabor govori i o laicima koji su se po pozivu biskupa posvetili apostolskom radu. Ponajčešće su to katehisti, ali u nekim zemljama imaju i različite druge službe u Crkvi, kao npr. ponegdje redovnice-župnici.

Promatrajući sa stanovišta današnje situacije u Crkvi, mogli bismo reći da Sabor ovdje govori o tri grupe osoba: 1) o tzv. permanentnim (stalnim) i (oženjenim) đakonima, 2) o onima koji se pripremaju za svećeništvo, 3) o laicima (koji to i misle ostati) s različitim službama u samoj Crkvi. Međutim, nije teško uočiti da Sabor ovdje ne misli toliko govoriti o nekoj njihovoj specifičnoj svetosti, nego na prvom mjestu ovdje želi da ih posebno spomene, rekli bismo, »po imenu«, da ih time jače potakne na težnju prema savršenosti. Zato razumijemo zašto je Sabor ovdje prilično kratak. Đakone je upozorio na Pavlovu riječ Timoteju o đakonima (1 Tim 3,8—10 i 12—13). Onima koji se pripremaju za svećeništvo (ovdje se još zovu klericima) Koncil će posvetiti svu pažnju u posebnom Dekretu o odgoju i obrazovanju svećenika, a Sveta Stolica izdat će poslije o toj pripravi niz svojih odredaba. O laicima u služenju Crkve Sabor nije ništa posebno rekao. Kaže da se i na njih odnosi ono što je rečeno o pripravnicima na svećeništvo: »ustrajni u molitvi, ražareni ljubavlju, da misle na ono što je istinito, pravedno i dobro, a sve da dovršuju na slavu u čast Božju«. Uostalom, budući

da u Crkvi postoji zapravo samo jedna savršenost i jedan put k svetosti, govoreći o tom putu drugima, Sabor je govorio i o tim službenicima Crkve.

4. Laici

Zapravo, Sabor je već malo prije počeo govoriti o laicima, o onima koji su u službi Crkve. U nastavku posebno spominje bračne drugove, neoženjene i udovice, pa radnike, koji rade teške poslove. Zatim nekoliko riječi upućuje onima koji trpe, da bi završio općim pozivom na savršenost.

Nekoliko riječi o sakramentu ženidbe Sabor je već rekao u ovom dokumentu (u br. 11), a u Pastoralnoj uredbi o Crkvi u suvremenom svijetu govori o braku i o obitelji u čl. 47—52. O nekim problemima života u obitelji progovorio je poslije Sabora i papa Pavao VI. u enciklici »Humanae vitae«, a značajan je njegov govor o obitelji baš kao o »školi svetosti«, održan 4. svibnja 1970. obiteljima-pripadnicima pokreta »Equipes Notre-Dame«[17]. O tome je pisao i »Glas Koncila«, ali nije prenio cijeli govor. Ovo nisu svi dokumenti Crkve u zadnje vrijeme koji se bar u nekom smislu odnose na obitelj.

Ovdje, u čl. 41. Sabor govori o obitelji kao mjestu posvećenja bračnih drugova i roditelja. Oni imaju svoj poseban put do svetosti. Sabor ne kaže »muževi i žene« ili »očevi i majke«, već »bračni drugovi«, »kršćanski roditelji«. Nema ih pred očima kao pojedince, nego kao obiteljsku zajednicu, u kojoj se Bogu ide zajedno s drugima. Pretpostavlja, dakle, da oba bračna druga žele i hoće svoje posvećenje, da to posvećenje hoće postizati zajedno s drugima, podržavajući jedno drugo. Sabor, dakle, ima pred očima pravu kršćansku složnu obitelj.

Kao, rekli bismo, jedino što se od njih traži jest ljubav. U dvije rečenice Sabor šest puta spominje riječ ljubav i ljubiti. Zakonik crkvenog prava iz g. 1917. kaže

[17] L'Osservat. Romano, 1970, br. 102, od 4—5. svibnja.

(kan. 1013, § 1) da je prvotni cilj ženidbe rađanje i odgoj djece, drugotni međusobna pomoć i lijek protiv požude. Bitne vlastitosti ženidbe jesu (§ 2) jedinstvo i nerazrješivost; ljubav se ne spominje. U već spomenutom nagovoru bračnim drugovima g. 1970.[18] Pavao VI. govori da je brak normalan put kojim muž i žena postižu zajedno savršenost u ljubavi, tj. ostvaruju svoje zvanje da budu zajedno »slika Božja«. »Kao i svi kršteni, i vi ste pozvani na svetost... Ali vaš je zadatak da težite prema njoj na način koji je vama vlastit, u svome životu i svojim življenjem u obitelji.« Kao i Sabor, tako i Pavao VI. kao osnovnu oznaku tog života ističe međusobnu ljubav: »... i po ovom velikom zakonu ljubavi: darivati se jedno drugome, da bi se darovali zajedno«.[19] Ta ljubav i proizlazi iz jedinstva ženidbe i tvori njezino jedinstvo, jer oni su samo »jedno tijelo, jedan par, moglo bi se gotovo reći: samo jedno biće.[20]

Iako moramo reći da je djevičanstvo Bogu posvećene osobe objektivno uzvišenje od ženidbe, ipak ne smijemo nikad zaboraviti da se u konkretnom životu ne posvećuje čovjek, prihvaćajući objektivno savršeniji put, nego ukoliko je vjerniji Božjem pozivu na onom putu kojim ga je Bog pozvao, bilo to djevičanstvo ili obitelj. I za jedan i za drugi put bitna je ljubav; djevičanstvo bez ljubavi besmisleno je i egoistično, svršava gotovo uvijek histerijom; život u obitelji bez ljubavi često je pakao.

Danas je, međutim, možda potrebno ovdje upozoriti na pravo značenje izraza ljubav. Često se, naime, identificira spolni čin s ljubavlju, pa i onda kad je riječ o čistom nasilju. Iako je bračni čin od Boga, iako je on u braku i »sveta veza radi dobra roditelja i potomstva te društva«[21], ipak se seksualnim životom ne iscrpljuje ni izdaleka ono što Sabor, govoreći o bračnim drugovima, naziva ljubavlju. Gledajući vremenski, seksualni život zauzima razmjerno malo vremena u njihovu životu. Dapače, i onaj njihov život u svakodnevnom ra-

[18] Ibid., br. 2.
[19] Ibid., br. 6.
[20] Ibid., br. 5.
[21] GS, br. 48.

du ima utjecaj na njihov seksualni život. Zato je krivo svesti ljubav između muža i žene samo na seksualni život. Oni moraju posjedovati uzajamnu ljubav kao dva slobodna bića različitih osobnih svojstava koja je Bog odvijeka zamislio i predvidio da je jednog dana susretnu, zavole i shvate da svoj život treba da provedu jedno s drugim, jedno za drugo. Život u obitelji traži vrlo mnogo zapostavljanja sebe, »podnošenje jedno drugoga« (Ef 4,2; usp. Rim 14,1; 15,1; Kol 3,13). Uostalom, Pavao kaže: »Podložni budite jedni drugima u strahu Kristovu! Žene svojim muževima kao Gospodinu! Jer, muž je glava žene kao i Krist Glava Crkve — On, Spasitelj Tijela. Pa kao što se Crkva podlaže Kristu, tako i žene muževima u svemu! Muževi, ljubite svoje žene kao što je Krist ljubio Crkvu te sebe predao za nju da je posveti, očistivši je kupelji vode uz riječ te sebi predvede Crkvu slavnu, bez ljage i nabora ili čega takva, nego da bude sveta i neporočna. Tako treba da i muževi ljube svoje žene kao svoja tijela. Tko ljubi svoju ženu, sebe ljubi. Ta nitko nikad ne mrzi svog tijela, nego ga hrani i njeguje, kao i Krist Crkvu . . .« (Ef 5, 21—29)

Ljubav je plodna, veli Papa. Kad bračni drugovi slijede svoj put svetosti, postaju sposobni da s ljubavlju prime od Boga djecu, da je kršćanski poučavaju i usmjeruju. Kršćanski odgoj ne sastoji se nikako u prvom redu u formalnim poukama, opomenama i sl., nego u »ozračju« koje u obitelji postoji. U obitelji može postojati ozračje grijeha, sebičnosti, zatvorenosti u sebe; u takvoj je obitelji iluzorno govoriti o kršćanskom odgoju, ma koliko lijepo znali roditelji govoriti djeci o dobroti. Ne radi se samo o psihološkom djelovanju okoline na dijete nego i o činjenici da nije ostvareno ozračje — nazovimo ga — zemaljskog raja. Kao što je tamo bilo bitno, ne nešto izvan čovjeka u samoj prirodi, nego u samom čovjeku, u njegovu odnosu s Bogom i međusobno, tako je isto i u obitelji bitan odnos s Bogom i međusobno. Sabor ga izriče jednom riječju: ljubav. U takvoj obitelji djeca upravo »udišu« onu svetost za kojom roditelji teže, koju ostvaruju.

Kao razlog suvremenom opadanju duhovnih zvanja ponajčešće se spominje raspadanje obitelji, pomanjkanje kršćanskog života u njima. Iako to ne mora uvijek biti pravi razlog, sigurno jest jedan od važnijih. Suvremeno raspadanje obitelji ponajčešće zapravo nije drugo nego raspad tradicionalne strukture obitelji, s očevim »nedodirljivim« autoritetom, majkom kao »kućanicom« i djecom, koja su gotovo »vlasništvo« roditelja pa ih oni usmjeruju u život po svojim planovima. Tokovi povijesti ne mogu se zaustaviti i uzaludno je očekivati povratak tradicionalne obitelji. Krizi obitelji može se suprotstaviti samo obitelj kojoj je polazište i dolazište ljubav, nadnaravna Božja ljubav. Ta ljubav, »velikodušna«, koja »sve pokriva, sve vjeruje, svemu se nada, sve podnosi« (I Kor 13,4. 7), ne samo da može održati u svakoj prilici ono »kršćansko« kršćanske obitelji, već je poziv i primjer drugim obiteljima.

Nije ovdje mjesto da se nabraja što je sve poslije Sabora učinjeno na razvijanju »apostolata obitelji«. Gotovo zajedničko svim tim nastojanjima jest da obitelj nastupa kao obitelj, kao nešto jedinstveno; kao oni koji jesu, istina, više osoba, ali po Kristovoj ljubavi postaju »jedno srce i jedna duša«. Postaju tako i svjedoci Božje ljubavi i tom ljubavlju ražaruju druge obitelji, budeći i obnavljajući u njima ljubav. Njihovom pomoći i primjerom mnoge obitelji koje su se našle u krizi osjećaju da nisu same, da nisu prepuštene samima sebi, jer ima netko tko ih ne samo razumije nego im i stvarno hoće pomoći. To »stvarno« nisu samo riječi, već to ponekad znači pričuvati tuđu djecu s takvom ljubavi da se djeca ne osjećaju »tuđa«. To ponekad znači pomoći da se nađe stan, posao, mjesto gdje će provesti godišnji odmor i bezbroj drugih vrlo konkretnih stvari. I kršćanskim obiteljima u ovo vrijeme raspadanja mnogih obitelji prijeti opasnost zatvaranja u sebe, da postanu »samozadovoljne« sobom, da se brinu samo za svoje probleme, ne videći teškoće drugih. Prave kršćanske obitelji, kaže Sabor, »svima pružaju primjer neumorne i širokogrudne ljubavi, izgrađuju bratstvo ljubavi i postaju svjedoci i suradnici plodnosti Majke Crkve, kao

znak i sudioništvo one ljubavi kojom je Krist ljubio svoju Zaručnicu i sebe predao za nju«. I samo Bog zna koliko su djece »rodile«, koliko je djece doživjelo rođenje baš zbog onih kršćanskih obitelji koje su se znale otvoriti pred drugima, omogućivši tako i drugima da se otvore pred njima pa da zajedno s njima na kršćanski način nađu izlaz iz svojih teškoća ili iz svoga ponekad »ubilačkog« egoizma.

Sabor ne nabraja sva područja apostolata obitelji. Nastavlja govoriti udovicama i neoženjenima. Ali možda bismo ovdje ipak mogli spomenuti još jedno područje rada obitelji: brigu za udovice, posebno one s djecom. Potrebno je uočiti sve poteškoće i opasnosti takvih situacija, imati osjećaj za druge pa da onda bude logično vidjeti potrebe drugih i priskočiti im u pomoć.

»Sličan primjer, na drugi način, daju udovci i neoženjeni koji sami mogu veoma mnogo pridonijeti svetosti i radinosti u Crkvi«, kaže Sabor dalje. Nikakvih posebnih napomena, detaljnijih uputa, samo »sličan primjer« kao i oženjeni, a to znači svjedočanstvo ljubavi I nigdje drugdje nije Sabor ništa drugo rekao udovcima i neoženjenima, premda bi se i u Svetom pismu našlo prikladnih tekstova i uputa. U mladoj Crkvi udovice su uživale posebno poštovanje, one »koje su prave udovice« (1 Tim 5,3). U Crkvi su one ne samo činile jedan stalež, nego su imale i posebne službe (usp. 1 Tim 5,1—16). Sabor od toga ništa ne spominje — kao da želi naglasiti ono što je rekao obiteljima: na svoj način svjedočiti Kristovu ljubav. Da li kao osamljenici ili, bar na neki način, u suradnji s drugima, o tome ništa izričito ne kaže. Ali ovo je sigurno: osamljene osobe, ako se prepuste svojoj osamljenosti, ako se ne nastoje povezati s drugima, biti za druge, teško daju svjedočanstvo Kristove ljubavi; možda još točnije: to im je nemoguće.

Među prijedlozima otaca na Saboru koji se odnose na ovo poglavlje — »Opći poziv na savršenost« — nalazimo zahtjeve da se posebno progovori onima koji rade

teške poslove »u tvornicama, na poljima, u kućama«[22], ali zbog načela »što se ne uzima, to se ne spašava«, a oni baš preuzimaju najniže čovjekove situacije. Međutim, ovdje se govori o radu ipak s nešto drugog stanovišta. O ovozemaljskim vrednotama, o ekonomsko-socijalnim pitanjima Sabor će govoriti u Uredbi o Crkvi u suvremenom svijetu. Ovdje jedinstveno upozorava da je i težak fizički rad sredstvo posvećenja.

Iako je sam Krist bio fizički radnik, iako je vrijednost rada isticao i osnivač redovništva na Zapadu, sv. Benedikt, s poznatim načelom benediktinaca: »Moli i radi«, kad razgledamo popis kanoniziranih svetaca, nalazimo vrlo malo fizičkih radnika. A koji su se tu i našli, došli su možda zato što su i sami bili redovnici. Sabor ovdje želi valorizirati rad, ali kao sredstvo posvećenja. Ističe i potiče one koji rade teške poslove da u tim poslovima — koji ih možda i priječe u obdržavanju uobičajenih oblika pobožnosti — nasljeđuju Krista u djelatnoj ljubavi, da nose teret jedan drugoga. Krist je, naime, surađivao s Ocem na spasenju svijeta i onda dok je fizički radio. Kao svaki posao, tako i fizički, može biti motiviran običnom potrebom održavanja života ili težnjom za stjecanjem materijalnih dobara, možda nekim egoizmom, a može biti i motiviran ljubavlju, na prvom mjestu ljubavlju prema Bogu. Stjecanjem okolnosti u kojima se čovjek našao uviđa da je baš taj njegov posao volja onoga Oca bez čijeg se znanja i dopuštenja ništa ne događa (ups. Mt 6,25—34). I budući da je to za njega Očeva volja, treba je ispunjavati s istom onom pažnjom i ljubavi s kakvom monah obavlja svoje molitve. I više će pred Bogom vrijediti onaj posao, odnosno ona molitva u kojima bude više ljubavi. A ako je to skopčano s posebnim naporom i ipak s ljubavlju, onda je to i snažnije sredstvo posvećenja. Tu je zatim i ljubav prema bližnjemu, prema svojoj obitelji, djeci, da im se priskrbi ono što im je potrebno i ta je ljubav nekako »najnaravnija«. No i te kako je potrebna ljubav i prema onima bližnjima s kojima se zajednički

[22] Biskup FOURREY, AV, vol. II, dio III, str. 650.

radi ili surađuje. Čovjek može biti na poslu veliki egoist, izvlačiti se na račun drugih, zabušavati, i tako štetiti ne samo sebi, već i dohotku svojih drugova. Ali i tu se može pokazati i razumijevanje za drugoga, za njegove slabije sile, njegovu nespretnost i za mnoge druge slabosti, može se nasljedovati Krist u djelatnoj ljubavi te pružati i snažno svjedočanstvo te ljubavi, i te kako potrebno današnjem svijetu.

Zatim: oni koji trpe. Sabor ovdje ne poziva na neka djela, ne obavezuje, već jednostavno kaže: Neka znaju... i upozorava ih na vrijednost trpljenja, toliko odioznog čovjeku. Ne kaže ni riječi o nekom trpljenju, o nekom mrtvljenju koje bi čovjek sebi nametao. Nabraja bez pobliže oznake: siromaštvo, slabost, razne poteškoće i progonstvo radi pravde. Isus kaže u Evanđelju: »Blago siromasima, blago ožalošćenima, blago gladnima i žednima pravednosti, blago progonjenima zbog pravednosti...« (Mt 5, 3. 4. 6. 10).

Kristovo utjelovljenje ne iscrpljuje se u tome što je on uzeo jednu konkretnu ljudsku narav u vremenu od Blažene Djevice. On je drugi Adam, njegovi čini otkupljenja moraju i mogu na neki način postati našima kao što je Adamov grijeh postao naš. Međutim, ne samo da plodovi otkupljenja prelaze s Krista na čovjeka i čovječanstvo, nego se Krist, uzevši našu narav, mistički sjedinjuje s nama u nekim našim činima, te tako produžuje svoje utjelovljenje do svakog čovjeka. Teologija nije još ovdje raščistila sva pitanja, ali je u najmanju ruku sigurno da Crkva u svojoj cijelosti, u mjeri u kojoj je ona Kristovo tijelo, mora biti i biva surazapeta sa svojom Glavom. Ili, da se poslužimo riječima pape Leona Velikog: »... (Kršćanin) prihvaćen od Krista i primajući Krista nije i poslije kupelji ono što je bio prije krštenja, nego tijelo ponovno rođenoga postaje tijelo Raspetoga.«[23] »... Bez obzira na subjektivno trpljenje kršćana, zahvaljujući jednostavnoj činjenici svoga postojanja i logike same vjere. Sadržaj, je, naime, ove vjere da je grešnik, ukoliko je grešnik,

[23] LEON VELIKI, Sermo 63 (62), s.6; PL 54, 357.

obješen na Kristov križ, stvarno i ne samo u nekoj praznoj predodžbi, da stoga Krist 'umire smrću moga grijeha', dok ja bez obzira na sebe postižem u toj smrti život Božje ljubavi. Pavao ističe stoga krajnjom preciznošću opće stanje Crkve kad u Gal 2, 19—20 konstatira: 'Živim, ali ne više ja (ne više kao ja koji je u sebi samom), nego živi u meni Krist'. To upravo označuje: 'S Kristom sam raspet' ... Postati kršćanin, znači doći na križ. Ako ovaj zakon (kao 'lik Kristov': Gal 4, 19) počinje proizvoditi svoje učinke u kršćanima, tada dolazi nužna posljedica da 'ne trpim ja, nego Krist trpi u meni', Krist koji me je učinio organom (sredstvom) svoga otkupljenja. Iz toga zato slijedi da mi 'nosimo u svojemu tijelu patnju smrti Kristove', a ne našu patnju, po čemu ne naš život, nego 'se Isusov život u našem tijelu očituje' (2 Kor 4,10 sl.).«[24]

Tom razmjenom trpljenja između nas i Krista mi smo s njim »surazapeti«, on s nama »suputnik«, pa na neki način i »vlasnik« našeg trpljenja, ono ne prestaje biti neugodno i mučno, ali dobiva svoje otkupiteljsko značenje. Sabor upozorava sve patnike da budu svjesni toga da su sjedinjeni s Kristom. Međutim, to upozorenje Sabora, budući da je stavljeno u kontekst govora o putu prema svetosti u različitim okolnostima života, ističe patnju, siromaštvo, nemoć kao sredstvo osobnog posvećenja. Često puta čovjek, kad je nemoćan, smatra sebe (a tako ga gledaju i drugi) beskorisnim, teretom za druge, nije sposoban više ništa raditi. Dobro je zato sjetiti se Krista, koji nas nije toliko otkupio svojim radom, propovijedanjem, čudesima, nego svojom mukom, svojom smrti i uskrsnućem. Krist je na križu postao pobjednikom i spasiteljem. Prihvaćen križ, bolest, siromaštvo, uopće, nekon, snažnije je od bilo koje »aktivnosti« i potrebno da se »nadopuni ono što nedostaje mukama Kristovim« (Kol 1,24). Patnici su veliko bogatstvo Crkve, ali zbog neznanja oni često ostaju »mrtvi kapital«. A Bog bi htio da se i ti talenti iskoriste.

[24] H. URS VON BALTHASAR, Mysterimu paschale, u »Mysterium Salutis« 6, (tal. prijevod), str. 282—283.

5. Zaključak

Svi, dakle, treba da traže svoju svetost ondje gdje jesu, u svojoj, možda i tmurnoj, svakidašnjici. Kršćanin ne može, ako želi težiti za kršćanskom savršenošću, tražiti svetost drugdje doli ondje gdje ga je Bog stavio. I svako je mjesto zato dobro i prikladno. No kršćanin mora biti prvo u to uvjeren. Mora vjerovati, no sada nije riječ ni o kakvom »Vjerovanju«, o nekom sistemu istina. Ovdje vjerovati znači u svjetlu Božje riječi uočiti svoje stanje u najkonkretnijim okolnostima, uočiti u svemu tome Božju volju te priznati i htjeti: ja se samo tu mogu posvetiti. Sve one isprike: bio bih bolji, svetiji... samo da nisam tu gdje jesam, ili da sam ovo ili ono, ponajčešće su samo slabo prikriveni alibi ozbiljnog napora oko savršenosti. Svetost se ne postiže u irealnostima, u nekakvom »kad bi bilo«, nego baš u toj radionici, u tome uredu, u tom razredu, u toj kuhinji... Zato i dolazak u crkvu i moljenje drugih molitava može ponekad biti bijeg od Božje volje — od svetosti, a pranje suđa, pisanje domaće zadaće, pranje gradskih ulica, nemoćno ležanje u krevetu ... mogu biti i jesu — ako ih prihvatimo kao Božju volju, kad baš to jesu — toliko sredstva posvećenja koliko su učinjena iz ljubavi i prožeta ljubavlju. Sabor, čini se, nije nijednom izgubio iz vida himan ljubavi iz 1 Kor 13: »Kad ljubavi ... ne bih imao, bio bih ništa.«

Tim pozivom na savršenost Sabor je razbio ili, bolje, počeo razbijati mnoge naše iluzije, mnoge krive dojmove o svetosti, te nije nimalo čudno što to sve tako teško ulazi u naš mentalitet. Razbija mnoge naše iluzije o našem poimanju »sakralizacije« i »kristijanizacije« svijeta. Sva raspela, sve medaljice, kapelice, sve crkve, i slike, kipovi sami po sebi ništa ne posvećuju. Imaju samo jedan cilj: da nas ljude podsjete, navedu, osvijeste da smo kršćani i da nam je dužnost da svojim kršćanskim životom, svojom težnjom k savršenosti, svojom ljubavlju dobivenom od krista posvećujemo i sakraliziramo svijet onako kako je to Krist činio. Što bi vrijedilo drvo križa da Isus nije dopustio i htio da na nj bude razapet, jer je to bila volja Očeva? Zbog ljubavi i

poslušnosti Ocu ta dva prekrižena komada drva postala su sredstvom, znakom spasenja, predmetom kršćaninova štovanja. Naliv-pera, budilice, semafori, dosadni posjetioci ili stranke, kuhače i lopate, sve to mogu biti sredstva našeg posvećenja, ako ih prihvaćamo s ljubavlju, onako kako to Božja providnost od nas očekuje.

Ali da se to razumije, potrebna je vjera, svjetlo vjere, u kojemu čovjek ne vidi stvari i događaje iz ljudske perspektive, nego onako kako ih Bog gleda, a to je veoma često sasvim drugačije od onoga što mi sami vidimo svojim zamućenim pogledom. »Bog je svjetlost, i tame u njemu nema nikakve!... Ako u svjetlosti hodimo, kao što je on u svjetlosti, imamo zajedništvo jedni s drugima, i krv Isusa, Sina njegova, čisti nas od svakoga grijeha... Tko čuva riječ njegovu, u njemu je zaista savršena ljubav Božja. Po tom znamo da smo u njemu. Tko veli da u njemu ostaje, valja mu ići putem kojim je on hodio« (1 Iv 1, 5. 7; 2, 5—6).

(Iz knjige DOGMATSKA KONSTITUCIJA O CRKVI — LUMEN GENTIUM 2 strana 584 — 600).

ANTUN BAČIĆ

Rođen 7. 1. 1934. u Županji. Nakon kapelanske službe u Petrijevcima i Đakovu te župnikovanja u Podvinju, od 1968. godine župnik u Bošnjacima.

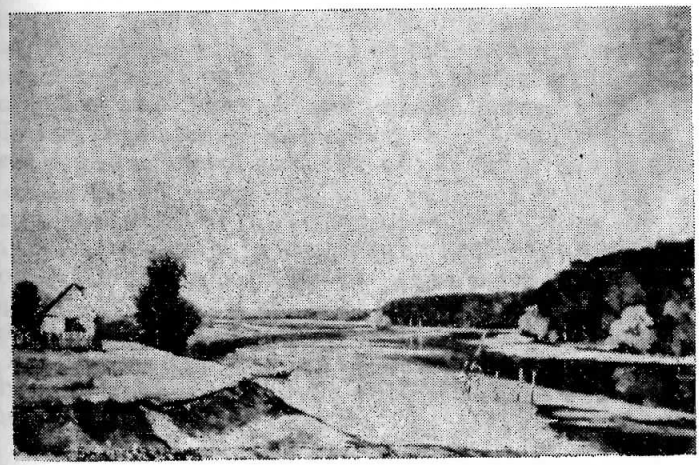

Josip Babogredac: Virovi

ANTUN BAČIĆ (župnik 1968—)

»ZNANJE — KAKVA OPOJNOST«

Prisustvovao sam, kao gost, jednoj dekanatskoj koroni. Prvo, što me je impresioniralo, bio je dnevni red — za svakog sudionika posebno strojem otipkan. Odaje razumnost i pedantnost. Prva točka — pozdrav i duhovni nagovor dekana. Pozdrav kratak i pametan. Duhovni nagovor odaje, da se iza njega nalazi čovjek-svećenik, koji dobro pozna asketsku literaturu. Ne samo to. On je — takvo uvjerenje stekao — i u život provodi.

Međutim, nije mi cilj dati prikaz svega onoga, što se na koroni raspravljalo i odvijalo. Htio bih se, samo malo, zadržati na jednoj stvari.

Čitajući »Dnevni red« uočio sam pod točkom 5. referat pod naslovom »Intelektualna izgradnja svećenika«. Pojavila se znatiželja. Što će biti? Referent stariji svećenik. Sam je izjavio, da je već prošao godine, u kojima bi bio dužan rješavati zadane kazuse i teme. Bio sam iznenađen. Gledaj, molim te, on ipak prihvaća pero i piše o takvoj temi. Pa njemu još uvijek nije d o s t a intelektualne izgradnje. Znači — još se trudi, da nešto nauči — da proširi svoje znanje. Nisam se prevario. — Istina, nije tu bilo neke naročite literarne ljepote. Ali bilo je nečeg drugog — sigurno mnogo važnijeg. Bilo je mnogo srca i obilje materijala. Taj čovjek ima veliki izbor literature. Tu je zastupana i klasika, a i suvremena književnost. On pozna i Shakespeare-a i Shawa. A nije to bio svećenik samostana ili kurije. Pastoralni je to radnik.

Dok sam njega slušao, ispred mene su prodefilirali mnogi svećenici, pastoralni uzor-radnici. Gledam jed-

noga. Sjedi za radnim stolom. Oko njega knjige, revije, novine ... U ruci olovka. Na dohvat ruke papir. Na stolu su i škare. I — fascikli se pune — jedan za drugim.

Na scenu stupa drugi. U njegovoj biblioteci se — uz Tanquereya i Noldina, uz Marmiona i Plusa — nalaze i različiti leksikoni i enciklopedije. Tu se koče imena, velika i poznata imena: Einstein, Lessing, Undset, Birket-Smith, Wilde, Dostojevski, Tolstoj, Claudel, Mauriac, Andrić... Pa čak na njemačkom i francuskom jeziku.

Javlja se treći, četvrti, peti ...

Sve odreda uzorni pastoralni radnici. Jednoga od njih sam slušao kao misijskog propovjednika. Komentar iza propovjedi — Ovoga bi mogli slušati do ponoći.

O, svi su ti svećenici — poznam ih dobro — svjesni onoga, što reče Charles Plisnier: »Znanje — kakva opojnost«. Ali su, isto tako, svjesni i onoga, što reče R. Schneider: »Jasnoće stečene u molitvi su jedine, koje se ne ruše«. Čitajući i meditirajući produbljuju svoje znanje. Obogaćuju svoju intelektualnu riznicu. Shvatili su, da su postali svećenici radi drugih. Ne gomilaju spoznaje radi sporta, nego zato, da pomognu drugima. Zakapaju se u tajne ispisanih stranica zato, da mogu bolje i lakše pružiti Riječ Božju, tu hranu života Božjega djeteta, i današnjem suvremenom naraštaju.

Takav svećenik se sigurno neće naći u neugodnom položaju niti onda, kada mu, sa svojim problemima, dođe i kakav čovjek »škole«.

Mladić, razdiran životnim problemima, dolazi župniku. Učenik je srednje škole. Ima nekih »filozofskih« poteškoća. Pada mu na um spasonosna misao: poći ću velečasnom. Ta tko će mi drugi pomoći? Ožarena lica stupa u župni ured. Sretan je. Rješenje je tu. A župnik? — Znaš, ovaj, o toj stvari ima mnogo knjiga napisanih. — Val razočaranja prelijeva se licem. Priskočio sam u pomoć. Samo nekoliko riječi uz preporuku prijatelja mladeži Totha (!!!). Sreća se opet javlja.

Naprijed navedenim svećenicima se to sigurno neće dogoditi. Za njih neće nikada nitko reći, kao što

reče mlad inženjer za jednog župnika — seljak u mantiji.

Brate svećeniče! Ti, subrate u pastoralnom radu! Ti, koji osjećaš svu težinu odgovornosti u spašavanju duša — možeš li ostati miran? Znam — reći ćeš: mnogo je posla; teška župa. Vjerujem ti. Ali budi realan. Uzmi olovku i računaj! Ustaneš, recimo, u 6 sati. Na počinak ideš u 21 sat. Svega 15. Za duhovne vježbe (Mise, brevijar, razmatranje) 3 sata. Vjeronauk 3 (ako imaš toliko svaki dan). Kancelarija i stranke 4. To je svega 10. A ostalih 5? Provizije i sahrane, sigurno nemaš svaki dan. Ne bi li mogao, onda, svaki dan osigurati barem jedan jedini sat za čitanje i studij? A gdje je odmor — reći ćeš. Ali ne zaboravi, da najbolji odmor nije u neradu, nego u promjeni posla. Nastoj shvatiti one divne riječi Pasteura: »Čini mi se kao da sam nešto ukrao, ako mi je dan prošao bez posla«. Ti dodaj: ako mi je dan prošao bez studija ili čitanja.

(Vjesnik đakovačke biskupije broj 12 — 1963.)

ANTUN BAČIĆ (župnik 1968—)

»BLAGO SIROMASIMA . . .«

reče jednom Veliki Svećenik. Reče i potvrdi to svojim životom i djelovanjem. O, kako je ta misao pokrenula ljudski rod! Kako živnuše one nebrojene tisuće ljudi, koji su do sada na sebi osjećali samo podrugljive, prezirne poglede.

Od toga časa odzvanjaju te riječi gotovo neprekidno s propovjedaonica širom svijeta. Svećenici nastavljaju misiju Učitelja. Ali, ne samo s propovjedaonica . . .

Jednog popodneva — pripovijeda mi neki čovjek — sreo sam našeg velečasnog. Kamo vi — upitah ga. Idem u filijalu na sprovod. Pa pješice? —. A što ću — nemaju ljudi kola. Nema smisla da od njih zahtijevam prevoz. Morali bi plaćati kola. Siromašni su. I tako imaju dosta troška oko sprovoda.

Vjerujte mi, velečasni, to me toliko dirnulo, da vam ne mogu opisati — nastavio je taj čovjek. Naš velečasni ima toliko osjećaja za sirotinju! A ja sam, do sada, u njemu i svakom svećeniku gledao samo čovjeka, koji misli kako će pobrati lukno ili podnijeti račun za kakvu uslugu. Od sada vas sve gledam sasvim drugačije.

* * *

Brate svećeniče! Što da ti napišem? Treba li posebno isticati ponos, koji se probudio u meni? Sitnica — reći ćeš. Ali, gledaj, kakve posljedice!

Da, ali kakve posljedice . . .

Velečasni, ja došao radi bolesnika — nakon pozdrava reče čovjek. A gdje su ti kola? — Pa, ovaj, oče, vi

imate auto. — A jok! Nisam ja auto nabavio radi vas, nego za svoje lične potrebe. Nađi neki prevoz, jer drugačije ne idem bolesniku — završio je velečasni.

. . . ?

O Kriste, Veliki Svećeniče! Jesi li Ti stotnika i sve one bijednike, koji su Te pozivali, pitao za prevoz? Ne sjećam se, da su nam to evanđelisti zapisali. Jesu li ti sandale na nogama — ta drugo nisi ni imao — bile samo za lične potrebe?

I ti brate svećeniče, koji si bez daha trčao u susjedno mjesto, gdje je u nesretnom slučaju stradao tvoj župljanin! Zar se nisi sjetio tražiti prevoz?

I ti župniče, koji si vlakom prevalio trideset kilometara, da bi u bolnici providirao svoga župljanina! Jesi li tražio, da ti plate vlak i dnevnicu?

* * *

Naš je velečasni uistinu divan čovjek — pripovijeda mi zvonar. Zamislite, što je učinio za vrijeme blagoslova kuća. Na mnogo mjesta, ne samo, da nije htio uzeti novac, nego je još i sam na stolu ostavio. Kad sam ga pitao zašto to čini, odgovorio je: pa vidiš, da imaju mnogo djece. Njima je novac potrebniji.

I ljudi to znaju. Pripovijedaju. Radi toga svi župnika cijene. Ali ne samo to. U njemu prepoznaju Krista, koji je prolazio svijetom »čineći dobro . . .«

No ljudi znaju i pripovijedaju i drugačije.

Dvije žene ulaze u župnu kancelariju. Velečasni, mi smo donijele nešto malo za potrebe naše crkve. — Da, vi se brinete samo za crkvu, a ne mislite od čega će živjeti župnik — planuo je velečasni.

. . . ?

»Blago siromasima . . .« — rekao si, Kriste. Nisi li, se možda, zabunio? Nisi li, možda, krivo formulirao i onu misao bogatom mladiću?

»Gospodine, sve mi uzmi, samo mi duše daj« — riječi su, koje su tebe vodile, don Bosco. Da nisi pogriješio? Možda su te riječi morale biti drugačije poredane?

Da nisi krenuo krivim putem ti Franjo, ti Vinko, ti don Vezuvio, ti . . . ?

O, sigurno ne! Potvrđuju to i ljudska srca. To je put, koji i usne stisnute od najveće bijede i boli zavlači u smiješak olakšanja i sreće.

Brate svećeniče! Očekuješ li još nešto? Evo ti: pronađi svoje mjesto među navedenima. Kad ga pronađeš, znaš i sam što moraš učiniti.

»Misericordiam volo, et non sacrificium« — Kristove su riječi. Ne zaboravi na njih. Uzaludno ti je svako nastojanje oko sjaja bogoslužja i blistavog propovijedanja, ako iz toga sjaja i blještavila ne izbija tvoja velika ljubav prema bližnjemu. A najbolja legitimacija te ljubavi jest upravo tvoj odnos prema potrebnima.

(Vjesnik đakovačke biskupije broj 4 — 1966.)

SIGURNO ZATO

»Gospodine, da si ti bio ovdje . . .« (Iv 11,21) Toliko puta nesporazumi, sukobi, sumnjičenja, krivi sudovi ili bilo kakva zastranjenja su naša stvarnost.

Zašto?

Sigurno zato, što bismo svaki puta mogli i morali, sa žalošću u duši, konstatirati: »Gospodine, da si ti bio ovdje . . .«:

— da si ti bio ovdje, ne bih se sukobio s ovim ili onim bratom:

— da si ti bio ovdje, ne bih sumnjičavo promatrao ovoga ili onoga brata:

— da si ti bio ovdje, ne bih krivo, što više — nikako — sudio ovoga ili onoga brata.

Tada — Lazar, Marija i Marta — h t j e d o š e Ga imati u svojoj sredini. H o ć e m o li i mi?

Kako?

»Gdje su dvojica ili trojica ujedinjeni u moje ime, tu sam ja usred njih«.

Biti ujedinjen s braćom znači ljubiti svakoga brata. A ako On kaže: ». . . nema veće ljubavi . . . nego da tko položi život svoj«, onda ljubiti znači — u svakom slučaju — »položiti« krivi, pa i svaki sud o bratu, svoj plan, svoju ideju . . . I ako smo tako međusobno ujedinjeni, tada nema mjesta bolnoj konstataciji: ». . . da si ti bio ovdje . . .«, a nema mjesta sigurno zato, što On j e s t e ovdje.

(Vjesnik đakovačke biskupije broj 5 — 1975.)

KRŠĆANIN PRIVLAČI

»A ja kad budem podignut sa zemlje, sve ću ljude privući k sebi« (Iv 12, 32)

Pozvani smo biti svjedoci Kristovi. A to znači: u svom životu realizirati sve aspekte Njegova ovozemaljskog života. Prema tome i aspekt Njegova »podignuća« Njegova križa, boli, tame, napuštenosti ...

Svako naše suočavanje s križem, bolima, tamom, napuštenostima, neprihvaćanjima sa strane drugih jest poziv na »podignuće«.

Isus se suočava sa problemom boli. Suočava se i moli: »Oče, ako je moguće, neka me mimoiđe ova čaša ...«, ali i nadodaje: »... »Ne kako ja hoću, nego kako ti ...«

U trenutku realizacije Njegove riječi: »Ne kako ja hoću, nego kako ti ...«, u trenutku »podignuća«, počelo je p r i v l a č e n j e izrečeno ustima stražara: »Doista ovaj bijaše Sin Božji«.

Suočavajući se s problemom »podignuća«, suočavamo se i s problemom p r i v l a č n o s t i ili o d b o j n o s t i, našeg svjedočenja Isusa.

Odbojnost našeg svjedočenja je znak da odbijamo, odbacujemo bol, križ, tamu, napuštenost ... Znak, da pokušavamo sići s križa. A to trzanje s križa odbija, trgajući se s križa, bježeći od boli, uvijek raspinjemo druge i namećemo boli drugima.

Zato nema p r i v l a č n o s t i.

Privlačnost kršćanina je u »podignuću«, u prihvaćanju svega onoga što odiše križem, bolima, napuštenostima ... Tako svjedoči Isus, koji ljubi, a to znači: daruje se.

Postati darom drugome jest prihvaćanje umiranja sebi.

(Vjesnik đakovačke biskupije broj 4 — 1975.)

PROVINCIJSKI GRADIĆ

Večer. Tišina;
Koju prekida udarac sata
i lavež pasa.
U daljini zvižduk vlaka.

Svuda je tama
Mjesecom obasjana.
Zvijezde trepere.
To je večernja slika gradića.

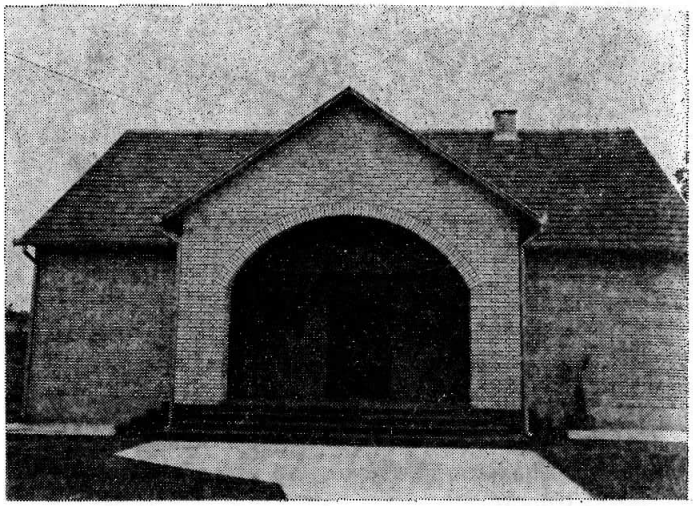

Vjeronaučni centar »Matija Pavličić«

MATUTIN

U moru rose kupa se cvijeće.
Bigliše slavuj pjesmicu svoju.
O, dođi, Kristе! — Srce Te hoće.
Donesi mir svoj u dušu moju!

ANTUN JOVANOVAC

Rođen 1. 12. 1938. u Bošnjacima. Nakon župnikovanja u Bocanjevcima i Sotinu sada je u miru i živi u Trnavi.

Josip Babogredac: Svinjar na Savi

ANTUN JOVANOVAC (svećenik iz Bošnjaka)

MARTENA

Rijetko je tko znao da mu je pravo ime Martin. Zvali su ga u cijelim Bošnjacima pomalo podrugljivo, a pomalo i simpatično: »Martena«. A za prezime njegovo tko bi se još brinuo. Bio je siromah. Imao je samo kuću i jednu njivu. Lako ju je bilo poznati. Drugi mu je obrađivao to malo zemlje. A tuđa ruka svraba ne iščišlja, veli narod.

Išao je pogureno, gotovo trčkarajući, kao da mu se nekamo daleko žuri, a opet: gdje je, tu je. Noge je vukao po zemlji, i tko zna koliko li je samo opanaka izderao. Njegovo ponošeno odijelo bilo je uvijek jednako staro, kao da se na njemu vrijeme zanavijek zaustavilo.

Bio je zadovoljan onim što ima. Nije mogao shvatiti da se i oni koji imaju sve, tuže na težak život. I kad se zbog nečeg čudio, uzrečica mu je bila: »Oj, Bože, ... i na Božić gra!«

Ljudi su cijenili njegovo poštenje. I to je njegovo bogatstvo koje ne može propasti. Kad je što htio kupiti od ljudi, bilo ih je koji su mu sitnije stvari htjeli pokloniti. A on je, nehoteći ništa badava, pomalo zamuckujući odgovarao: »Ja, ja kk kad dajem, ja ne šeprtljim.«

Kad ga je dida Joza jedanput pozvao na rakiju, bilo mu je izvanredno drago, ne zbog toga što bi pio, već što i njega netko priznaje kao čovjeka vrijedna sebi.

Prolazile su godine, vrijeme je letjelo. Martena je stario i sve manje prolazio selom. Možda to ne bi nitko ni primijetio da na njegovoj njivi nije rastao korov, dok je nije posve obuzeo.

Prošlo je dosta godina od njegove smrti. I grob mu je obrastao travom. U mnoštvu grobova i grobnih križeva nisam mogao pogoditi i naći njegov. Ali ga se sjetih i preporučih Bogu i ove godine dok sam prolazio grobljem.

Nitko se gotovo ne sjeća njegova groba. Ali svatko se sjeća njega i njegovih riječi. Neke od njih postadoše poslovice.

ANTUN JOVANOVAC (svećenik rodom iz Bošnjaka)

POSLIJE ISPOVIJEDI

Sve sam Ti grijehe reko.
U srcu sad je mir.
Grijeh je od mene daleko
i svake strasti hir.

Tebi ću Kriste služit
za Te ću živjeti.
Ti ćeš mi pomoć pružit
u času napasti.

JESEN

Otišle su rode,
a i lasta ode.
Požutio list.
Slikar uze kist,
sve bogatstvo boja
njime da uhvati.
Kukuruz se zlati.
Seljak žito sije.
Jesen, jesen li je!
Baka gunje peče.
Iz kazana teče
Kapljica rakije.
Jesen, jesen li je!
Vjetar lice brije
i sve je hladnije.
Kiša često pada.
Zima se prikrada.

LIRA

Da li da pjevam pjesme vam lirske?
Neću, jer ne znam što je to lira,
O dajte mi je, da je bar vidim
i neka netko na nju mi svira.

Tek tad ću pjevat uz zvuke lire.
Prenijet ću u nju veselje ljudsko,
Ali i patnje i ljudske strasti.
Dajte mi liru, svirajte na nju.
S lirom ću tada ja sav se srasti.

ANTUN JOVANOVAC (svećenik rodom iz Bošnjaka)

KROZ ŽITNE POLJANE

Na sivu biciklu već mnoge dane
jurim kroz žitne poljane.
Ja volim žito dok pod snijegom spava,
Ja volim žito dok nikne i raste;
miriše kao zelena trava.
Ja volim žito dok cvate,
udisat volim taj miris kroz mnoge sate.
Ja volim ljeti izać iz sela,
udisat miris žita nam zrela.

Već mnoge i mnoge dane
jurim kroz žitne poljane,
da stignem brzo tamo do zvonika,
da u djetinje duše upišem
po koju crtu s Kristova lika.

PRIJEVODI

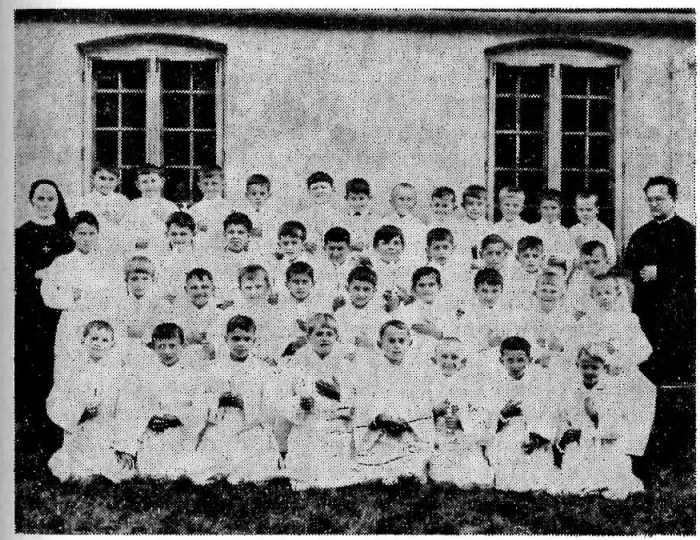

Prva pričest 1973. god.

IDI I TI ČINI TAKO!

Radio sam nekoliko godina kao tajnik općine u jednom brdskom selu. Stanovnici su bili gotovo isključivo ljudi, koji su svoju vjeru izgubili, ili je nikada nisu ni posjedovali. Prave bi se kršćane dalo prebrojiti na prste. Crkva je uvijek bila prazna, samo što je nedjeljom nekoliko žena dolazilo na sv. Misu.

Živio sam za sebe i nisam imao gotovo nikakav kontakt s ljudima. U početku sam pokušao neke predobiti za prijatelje, no oni su volili ostati sami. Možda su se bojali, da bi ih ja obratio, jer sam redovito išao u crkvu.

Da skratim vrijeme, išao sam često u lov i iz dosade sam jako mnogo pušio.

Još osamljeniji od mene bio je župnik onoga sela. Bilo mi ga žao. Uzalud se trudio, da spasi svoje izgubljene ovce. One su bile predaleko od svoga Stvoritelja.

Vjernici te župe nisu imali vremena za službu Božju, jer su se dali u sve moguće poslove: morali su kupiti volove, pregledati svoje posjede, oženiti se. Kakva bol za župnika! Trošio je svoj život u to, da ih vrati u očinsku kuću. Dnevno je provodio mnoge sate u molitvi pred Tabernakulom. Satima ih je čekao u ispovjedaonici, ali oni nisu htjeli doći. Često me je podsjećao na riječi: »Dobar Pastir daje život svoj za svoje ovce«! Izgledalo je, kao da Bog ne čuje njegovu molitvu, no on se je nadao nepokolebivom vjerom protiv svake nade.

Uzalud su zvona zvonila u ranu zoru — uzalud su zvonila naveče. Tko je mislio na to, da se jutrom sjedini s Božjim službenikom u Žrtvi sv. Mise, a naveče

u molitvi sv. Krunice? Tko je mislio na to, da i svećenika tišti teret križa i da treba Simona Cirenca, koji bi mu pomogao?

Jedne nedjelje, kad je bio sam u crkvi, upitao sam ga: »Gospodine župniče, vi možete ovdje izdržati? Vjerujete li, da se situacija u župi može poboljšati? Odakle vam snaga, da ostanete uvijek prijazni, kada vas ljudi ismijavaju i često puta pred vama zatvaraju vrata?«. On je pokazao na Tabernakul i rekao: »Odanle dolazi snaga«! A tada je nastavio: »Mene su progonili i vas će progoniti.« — Nakon Kalvarije, nakon smrti slijedi Uskrsnuće. Moram jednostavno vjerovati u to. Možda sam još premalo učinio. I nadalje ću kucati i opet kucati, dok mi ne otvori. I konačno: Moja tajna je Marija. Bezgranično se pouzdajem u našu Mariju. Ona se ne zove uzalud Pomoćnica kršćana, utjeha žalosnih, utočište grešnika«.

Slušao sam ga zapanjeno. Još nikada nisam bio svjedok vjere i takvog pouzdanja.

Jednog dana morao sam službeno u Rim. Ondje sam imao priliku, da vidim svoje stare prijatelje, kojima sam pripovijedao svoju žalost. Oni su me najprije pažljivo slušali, a tada su mi rekli, da i oni meni imaju nešto ispripovijedati. Pričali su mi, da su se susreli s mladim ljudima, koji su sve ostavili, da slijede Krista. Svojim životom žele pred svijetom svjedočiti, da Evanđelje nije nikakva utopija, nego jedina realnost po kojoj se mora živjeti. Slušao sam potresen i s velikim čuđenjem. Ono što sam čuo, bilo je izvanredno lijepo i veliko. Poželio sam, da osobno upoznam te ljude i da ih nasljedujem. Njihov me život privlačio, jer »oni su našli dragocjeno zrno bisera« i sve su prodali, da ga posjeduju.

Najviše sam se divio, što im je djelovanje na dohvat svima: jednostavno, blistavo i živo, jer dolazi iz njihovog nutarnjeg života.

Nosio sam tada dragocjeni zlatni prsten. Otkako su mi moji prijatelji stali to pripovijedati, palio mi je prst. Skinuo sam ga i rekao: »Uzmite ga i upotrebite za siromahe«. Još bih vam se htio zahvaliti, jer se

vraćam kući kao novi čovjek. Sada znadem, što moram činiti.

Putem prema stanici nakupovao sam živežnih namirnica kolikogod mi je moglo stati u tašku. Odmah nakon povratka kući otišao sam župniku i rekao: »Uzmite to za siromahe. Želim promijeniti svoj život.« »Kako, vi želite promijeniti svoj život? Vi, koji ste jedan od maloga broja, koji još dolaze u crkvu?«.

— Ja zbilja želim promijeniti svoj život. Želim vam pomoći. Oprostite mi, što to nisam činio i prije. Također sam odlučio, da napravim kraj s pušenjem i s lovom. Bit će to mala žrtva, ali to ništa ne smeta. Imam samo jedan jedini život i želim, da i meni Isus kaže: »Dođi i slijedi me. Učinit ću te ribarom ljudi.«

— Ako je tome tako —, odgovori župnik, — ako vas Bog zove, prihvaćam pruženu ruku. — Dok je govorio, oči su mu bile pune suza. Zatim primijeti: — Sjećate li se onoga, što sam vam jednom rekao: »Kucajte i otvorit će vam se.« »VI STE ODGOVOR BOŽJI NA MOJU MOLITVU«!

Otada sam se svakog dana pričešćivao. Samo mi je Euharistija mogla davati snage i jednakosti, da vidim u siromahu Isusa, da Ga ljubim u neprijateljima i da Mu služim u nepodnosivima. U Isusu sam našao razboritost i poniznost, snagu i blagost.

Odmah sam se pomirio s nekima, s kojima sam već dugo vremena bio posvađan. Oni su bili prvi, koji su se zajedno sa mnom stavili župniku na raspolaganje.

Kad smo išli siromasima, molili smo se sv. Vinku, apostolu ljubavi prema bližnjemu. On je nazvao siromahe svojim poslodavcima. I mi smo ga molili, da nam pokloni svoju ljubav. Kad smo išli bolesnicima, bio nam je učitelj sv. Kamilo. Htjeli smo služiti bolesnicima njegovom predanošću.

U razdoblju od nekoliko mjeseci opazio je župnik — na svoju radost — veliku promjenu kod vjernika. Nisu više bili zatvoreni, hladni i odbojni, nego su dolazili k njemu kao svome ocu. Povjeravali su mu svoje potrebe. Dolazili su svojim bolima i bijedom, koja je

bila dugo zakopana u njihovim srcima. Sada su otkrili Crkvu kao svoju Majku. Doskora su dva mlada čovjeka osjetila u sebi svećenički poziv i stali su se na nj pripravljati.

Jutarnja i večernja zvona nisu više zvonila uzalud. Mladi i stari — u toj župi — započimali su i završavali svoje dane s Bogom, JER JE ON POSTAO SMISAO NJIHOVA ŽIVOTA.

M. Digest MARIA, god. 1965., br. 4, str., 21—24. — s njemačkog preveo Stjepan Bulat, (kapelan 1940)

LEOPOLD HOCHHUBER, SVD

LUCKASTI KOBERLE

Zapravo se zvao Jakob, a Koberle su ga zvala djeca. »Luckasti Koberle«, govorila su zločesta djeca, jer je Koberle imao veliku vodenu glavu, u koju je slabo što pametno ulazilo. Jednom je već i zaostao u razredu, ali se tome nije moglo pomoći. Već više puta je bio među prvopričesnicima, i kada je opet trebao i tu zaostati, toliko se ražalostio, da se odvažio i pošao k gospodinu župniku. Imao je već dvanaest godina i bio vrlo velik.

»Molim lijepo, gospodine župniče, nemojte me ostaviti. Uzmite me! Koberle isto želi k Isusu! Uzmite me! Molim, molim vas!«

Župnik je jedva vjerovao očima i ušima. Tako potišteno, a opet tako jezgrovito nije još nikada čuo govoriti jednog dječaka. Iz njega je govorila prava čežnja za Isusom. Možda ga zove i sam Isus? Smije li ga se onda zadržati?

»Dobro, Koberle, pokušajmo odmah. Uči marljivo katekizam, a onda opet dođi k meni, pa ćemo vidjeti, kako će ići.«

I luckasti Koberle je učio i učio — satima — a baka ga je ispitivala i hrabrila: »Koberle, ti nisi tako lud, kako to kažu ljudi; moj Koberle je marljiv dječak!« Tada Koberle pogleda presretnu bakicu, i kada je s tom novom spoznajom opet došao k gospodinu župniku, on je bio zadovoljan, te ga uzeo među prvopričesnike.

Nitko nije tako često posjećivao Isusa u svetohraništu, i nitko nije tako dugo ostajao u crkvi, kao luckasti Koberle. Često puta bi radostan i pun čežnje pogledao na zlatna vrata svetohraništa, te bi i on mogao

govoriti poput onog seljaka, koji je rekao sv. Arškom župniku:

»Ja gledam Njega, On gleda mene!« Ili, Koberle bi mogao reći kao onaj crnčić, kojega je jednom misionar pitao, što on tako dugo radi pred svetohraništem: »Izlažem svoju dušu suncu.«

Da, on ju je zaista izlagao suncu, jer se Koberle blistao i sjao kao ni jedan dječak ili djevojčica od unutarnjeg veselja i blaženstva na dan prve sv. Pričesti.

Prošlo je nekoliko godina, Koberle nije pošao u zanat, premda je za nj imao dobru volju, ali što vrijedi dobra volja, kad nije imao sposobnosti. Tako je on ostao kod bake, kojoj je pomagao u kući i vrtu, koliko je najviše mogao. Baka je bila s njim zadovoljna, a to je bilo jadnom Koberlu drago. Već mu je bilo petnaest godina, te je i sam sve više osjećao, da je on — luckasti Koberle — isključen iz ljudskog društva.

»Znaš li ti, bakice«, reče on jednom — »mene voli jedino Isus i ti.«

»Pa, Koberle,« odvrati mu smješeći se baka, »zar ti to nije dosta!«

»Da, da, bilo mu je dosta. Ali sve više je osjećao, da ga ljudi gledaju samilosno. Zato se on sve tješnje povezivao s Isusom. — Znao je on da ga ljubi, a to ga je tješilo. »Dođite k meni svi, koji ste umorni i opterećeni, i ja ću vas okrijepiti!« Koberle je bio umoran i opterećen — i zato je on dolazio k Isusu. Često puta je dugo ostajao u samostanskoj crkvi, da Spasitelj ne bude tako sam. To je bila velika radost i za Spasitelja u svetohraništu, kada je Koberle bio kod Njega, a tek onda kada je u sv. Pričesti smio doći u njegovo srce. »Blaženi čista srca, jer će Boga vidjeti!« Iako Koberle nije bio pametan, on je imao čisto i dobro srce, a na to Isus pazi najviše.

Usred praznika puče kroz osamljeno selo glas kao neka bomba: Rat! Rat! Koberle to nije pravo razumio, ali na ljudskim licima je vidio, da se dogodilo nešto strašno i molio se još više svome Isusu, negoli prije. Planinsko selo nije ležalo daleko od granice i moralo

se računati s neprijateljskim prodorom. Jednoga dana dođe ovamo neki konjanik, koji je javljao, da neprijatelj napreduje. Vatra i pustoš, razorene crkve i kapele označuju njegov put... Oskvrnuće crkava najviše je boljelo Korberla. Kako su tako nešto mogli načiniti njegovom Isusu? I on odluči u svom jakom srcu, da će Isusa u samostanskoj crkvi braniti dušom i tijelom.

Prošlo je nekoliko noći. Napetost je rasla među seljacima, ali je još uvijek bio mir. Možda ih je vjesnik prevario? Župnik i dobre sestre noću su u samostanskoj crkvi molili, a uz njih je bilo i mnogo ljudi, da izmole Božju pomoć. I Koberle je bio uvijek prisutan, držao je neprestano sklopljene ruke na prsima i molio: Neka je hvaljen i slavljen u vijeke Pres. Olt. Sakramenat.

Napokon su svi otišli spavati, samo je Koberle ostao kao vjerni stražar svog Gospodina sakriven iza jednoga stupa. Kada bi mu otežala glava i pala na ramena, on bi opet izgovorio svoju strelovitu molitvicu u tihi prostor, u kojem je crveno svjetlo podrhtavalo kao kap krvi na Isusovu srcu.

Već je sat na tornju izbijao pet sati ujutru i sestre će uskoro opet doći. To je ražalostilo Koberlea, jer bi tako rado još sam samcat ostao kod svog Isusa.

Tada najednom začuje neku buku; što je to? Galama i zveka oružja! I već su dojekivali udarci kundaka na crkvenim vratima, koja polagano popustiše. Sad je tek Koberle znao: to su oni, neprijatelji, koji obeščašćuju crkve i kapele! Sada je došao čas. Isus se mora pouzdati u njega! Instinktivno on požuri na stepenice oltara, poklekne pred svetohraništem. Već je upala jedna grupa vojnika, koji su se derali i nasrnuli k oltaru. Oni su se smijali »ludi«, koji je tu klečao i blaženo gledao prema svetohraništu. Oni udariše Koberlea po licu, neka donese ključić od male kućice, jer je unutra zlato — i to oni žele imati. Tada je Koberle shvatio, da je krajnji čas, skine svoje drvene cipele i odbaci ih i jednim skokom je bio na oltaru, svije ruke i ovi oko svetohraništa, kao majka, koja štiti svoje dijete u opasnosti. Rasrđeni, provalnici su galamili i nemilosrdno uda-

rali vjernog Spasiteljevog stražara. Ali on je branio svog Isusa divovskom snagom i nije ga bilo moguće odvući od Njega: »Neka je hvaljen i slavljen u sve vijeke...« Tada jedan vojnik zabi siromašnom Koberleu dugi nož u rebra, — a drugi razbi drveno svetohranište kundakom svoje puške. Koberle se sruši i padne na zlatni ciborij, te ga stavi čvrstim rukama pod svoj kaputić.

U taj čas uđoše u kapelu župnik i pobožne sestre i padoše na koljena pred razorenom svetohraništem. U isti čas dođe i vođa vojnika u crkvu. Razbješnjen zbog podivljalosti svojih vojnika ispali u strop jedan metak i izda strogu zapovijed, da se imaju odmah povući i svetinju napustiti. Mrmljajući i bezvoljno pošli su za njim vojnici.

Sada tek župnik i sestre podigoše vjernog Koberla sa oltara, čije je bijele oltarnike zacrvenio svojom krvlju i polože ga na gornju stepenicu. On je još uvijek držao svoje ruke prekrižene na prsima. Kada mu je župnik htio rastaviti ruke, otvori on oči, tiho se nasmije i reče: »Nemojte pljačkati«! nemojte pljačkati! Koberle štiti Isusa. Neka je hvaljen i slavljen u vijeke...« Tada se još jednom nasmije — i pusti svoje blago — u svećenikove ruke. Na njegovom sjetnom licu ukaza se neko nadzemaljsko svjetlo i nebeska sreća. Neka je hvaljen i slavljen u vijeke Presv. Olt. Sakramenat! Sve tiše i tiše su izgovarala njegova umiruća usta: »Dođi, Gospodine, Isuse, uzmi — me — sa sobom!« Tada zadnji put pruži svećenik Koberlu malu bijelu hostiju — kao Popudbinu...

I Isus ga uze sa sobom. Uze ga gore u neizrečeno lijepo nebo, gdje neće biti više siromašni, luckasti Koberle, nego ljubljeni učenik svog Učitelja, na Njegovom predobrom Srcu.

Župnik, sestre i mnogi seljaci klečali su ganuti i zamišljeni nad njihovim mrtvim Koberleom. Svi su plakali i jecali gorko u sebi. Nad svom tom tugom lebdilo je objašnjenje i beskrajno veselje: svi su to osjećali: njihov Koberle je dobio od Isusa neprocijenjivu milost mučeništva. Gore na oltaru, gdje Isus svakog jutra ob-

navlja svoju krvavu žrtvu sa Golgote za nas, smio je Koberle proliti svoju krv za Isusa. Kao mali sveti svećenik; bio je to nebeski govor: kada je jutarnje sunce prodrlo kroz okna i palo na glavu i oko tijela malog mučenika i satkalo mu svijetlu krunu.

Sva zaplakana klekla je i baka k njemu, poljubila ga pobožno i srdačno u blijedo čelo i rekla: »Koberle, moj dragi, dobri Koberle, ja — i svi mi smo ponosni s tobom. Doviđenja, Koberle, doviđenja — gore u nebu!«

Župnik pak zaključi: »Ne molite za našeg Koberla, molite se više njemu, on je sveti mučenik male bijele hostije!«

S njemačkog preveo Drago Kolesar (rođen 30. 9. 1922. u Jakšiću, kapelan u Bošnjacima 1949. godine. Sada župnik u Gundincima.)

CHIARA LUBICH

»LJUBITE SVOJE NEPRIJATELJE«

(Mt 5,44)

Kako li je to snažno! Kako potpuno preokreće način mišljenja i u svih čini zaokret u upravljanju vlastitim životom!

Jer, ne krijmo toga, nekog neprijatelja... neprijateljčića, neprijateljčinu, imamo svi.

Za vratima je susjednog stana, u onoj gospođi tako antipatičnoj i spremnoj na spletke, koju nastojim izbjeći svaki puta kada je opasnost da uđe sa mnom u lift...

Eno ga u mom rođaku koji je prije trideset godina nanio nepravdu mom ocu zbog čega ga više ne pozdravljam...

Sjedi za tvojom školskom klupom i nikada, nikada ga ne pogledaš u lice, od onog trenutka kada te je tužio profesoru...

To je ona djevojka koja ti je bila prijateljica, a poslije te ostavila na cjedilu da bi išla s drugim...

To je onaj trgovac koji te prevario...

To su oni koji u politici ne misle kao mi, pa ih zbog toga smatramo svojim neprijateljima.

A danas netko vidi neprijatelja u Državi te poduzima nasilja protiv osoba koje ju predstavljaju.

Ima ih, a bilo ih je uvijek, koji vide neprijatelja u svećenicima te mrze Crkvu.

Dakle sve ove i bezbroj drugih koje nazivamo neprijateljima, TREBA LJUBITI!

Treba ljubiti?

Da, moramo ljubiti! I nemojmo misliti da možemo to postići jednostavno mijenjajući osjećaj mržnje u neki malo dobrohotniji. Potrebno je mnogo više.

Čuj što kaže Isus: »Ljubite svoje neprijatelje, dobro činite svojim mrziteljima, blagoslivljajte one koji vas proklinju, molite za one koji vas zlostavljaju.«

Vidiš li? Isus želi da zlo pobijedimo dobrim. Hoće ljubav prevedenu u konkretne čine.

Dođe nam da se pitamo kako to Isus daje takvu zapovijed?

Činjenica je da On hoće oblikovati naš život prema životu Boga, svoga Oca, koji »daje te sunce izlazi nad zlima i dobrima i kiša pada na pravedne i nepravedne«.

Upravo to. Nismo sami na svijetu: imamo Oca i njemu moramo postajati slični. Ne samo to, nego Bog ima pravo na takvo naše ponašanje jer, dok smo bili njegovi neprijatelji, dok smo još bili u zlu, on nas je PRVI ljubio, šaljući nam svoga Sina koji je na tako strahovit način umro za svakoga od nas.

Ljubite svoje neprijatelje, dobro činite svojim mrziteljima ...

Tu je lekciju naučio mali Jerry, crni dječak iz Washingtona koji je zbog iznimno visoke inteligencije bio uvršten u specijalni razred sa svim bijelim dječacima. No inteligencija mu nije bila dostatna da bi njegovi drugovi shvatili kako im je jednak. Njegova crna koža izazivala je opću mržnju. Na Božić su svi dječaci izmijenili darove, ignorirajući Jerrya. Dječačić je tada zaplakao — razumije se! No došavši kući pomisli na Isusove riječi: »Ljubite svoje neprijtelje« i u dogovoru s mamom, kupi darove koje s ljubavlju podijeli svoj svojoj »bijeloj braći«.

»Ljubite svoje neprijatelje ... molite za one koji vas zlostavljaju.«

Kakve boli za Elizabetu, djevojčicu iz Firenze kada je jednoga dana, idući na Misu na stepenicama crkve osjetila da ju je grupa vršnjaka ismjehivala. Iako je poželila reagirati, nasmiješila se. U crkvi se puno molila za njih. Na povratku su je zaustavili i upitali za razlog takva ponašanja. Ona im je to protumačila činjenicom da je kršćanka, stoga mora uvijek ljubiti. Izrekla je to vatrenim uvjerenjem. Njezino svjedočanstvo je bilo nagrađeno: slijedeće nedjelje vidjela je sve one mladiće u crkvi — bili su iznimno pozorni stojeći u prvom redu.

Tako djeca prihvaćaju riječ Božju. Zato su velika pred Njim.

Možda će biti potrebno da i mi postupimo na isti način u takvoj situaciji, to više što ćemo biti suđeni onako kako sudimo druge. Mi smo naime oni koji dajemo Bogu u ruke mjeru kojom će nam mjeriti. Ne molimo li: »Oprosti nam duge naše KAKO i mi otpuštamo dužnicima našim?« Dakle, ljubimo neprijatelje! Samo tako možemo ukloniti nejedinstvo, razoriti zapreke, izgraditi zajednicu.

Je li to teško? Je li moguće? Zar možemo ostati, sanjajući o tome? Hrabro! Nije kraj svijeta: maleni napor s naše strane, zatim devedesetdevet posto čini Bog i ... u našem će srcu biti čitava rijeka radosti.

S talijanskog preveo Antun Bačić (župnik 1968)

SADRŽAJ

UVOD

MARIJAN GALOVIĆ
Bošnjaci u prošlosti i sadašnjosti 7

STJEPAN BULAT
Posveta Božjoj ljubavi 21

ŽARKO BRZIĆ
I za tebe se rodio 33
Zaljubljenik dječjeg svijeta 38

Dr IVAN KOPIĆ
Jedna svetost u različitim službama 47

ANTUN BAČIĆ
»Znanje — kakva opojnost« 73
»Blago siromasima...« 76
Sigurno zato 79
Kršćanin privlači 80
Provincijski gradić 81
Matutin 82

ANTUN JOVANOVAC
Martena 85
Poslije ispovijedi 87
Jesen 88
Lira 89
Kroz žitne poljane 90

PRIJEVODI
Idi i ti čini tako! 93
Luckasti Koberle 97
»Ljubite svoje neprijatelje« 103

Tisak: RO »Zrinski« TIZ, Čakovec